

## TĖVIŠKĖS

## AIDAI



Nr 20 (1662) 1989 m. gegužės mėn. 30 d.

XXXIV METAI

Melbourne

## Atkurtas Vytauto Didžiojo universitetas Kaune

Kaip praneša Lietuvos Informacijos centras New Yorke, balandžio 26-28 dienomis Kaune įvykusioje „Tautinės aukštosios mokyklos koncepcijos ir Kauno universiteto“ mokslinė konferencija nutarė atkurti Vytauto Didžiojo universitetą. Konferencijos dalyviai paskelbė tokio turinio Vytauto Didžiojo unversiteto Kauno atkūrimo aktą:

Mes, lietuviai mokslininkai, tiek gyvenantys savo tėvų žemėje, tiek už Tėvynės ribų, 1989-ais metais balandžio 26 dieną susirinkę Kaune į mokslinę konferenciją aptarėme Lietuvos aukštosios mokyklos ateitį. Laikydami didžiausia malone ir savo gyvenimo tikslu galimybę tarnauti Lietuvai ir jos žmonėms, nesvarbu kuriame krašte gyventume ir kuria kalba kalbėtume, esame pasiryžę šiuo lemtingu tautos istorijai metu vieningai stoti naujos Lietuvos Tarnybai. Dėl to, aptarę konferencijoje išsakytas mintis ir pasiūlymus bei jausdami visų pasaulio lietuvių lūkesčius, šiuo aktu skelbiame atkuriantys Kaune Vytauto Didžiojo universitetą, kaip nepriklausomą aukštąją mokyklą, užtikrinančių unversiteto profesoriam ir studentams sąžinės ir pasaulėžiūros laisvę. Zengdami pirmą žingsnį įkūnijant šią valią gyvenime, skelbiame įkuriantys Kaune Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centrą, kaip vieną iš Vytauto Didžiojo universiteto mokslinių studijų institutų. Šiuo aktu kartu reiškiamo savo valią ir viltį, kad Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centras ir Vytauto Didžiojo universitetas bus tiltas, jungiantis tautos išėiviją su broliais ir sesėmis Tėvynėje. Kviečiame visus Lietuvos žmones talkinti šiame darbe. 1989-ais metais balandžio 26 dieną pasirašė „Mokslinės konferencijos „Tautinė aukštosios mokyklos koncepcija ir Kauno universitetas“ dalyviai.

Mokslinė konferencija Kaune, priėmusi ir paskelbusi Vytauto Didžiojo universiteto atkūrimo aktą, apsvastė pagrindinius nuostatus, kuriais remiantis turi būti kuriamas unversitetas. Buvo nutarta, kad atkurtame Vytauto Didžiojo universitete turi būti užtikrinama akademinė laisvė taisyklėse turi būti garantuojama teisė visiem dalyvauti aukštosios mokyklos gyvenime. Antra, Vytauto Didžiojo unversietas Kaune turi būti moderni aukštoji mokykla, kurioje įgyvendiname nauja aukštojo mokslo organizavimo sistema. Trečia, unversitetas yra nepriklausoma aukštoji mokykla, kuri orientuojasi savo veikloje tiek



## Universiteto Rūmai Kaune

į Lietuvos žmonių, tiek už jos ribų gyvenančių lietuvių poreikius. Ketvirta, prie unversiteto steigiamas Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centras, kaip kultūrinių ir mokslinių ryšių su užsienyje gyvenančiais lietuviais, mokslinių studijų ir švietimo įstaiga, veikianti unversitete autonomijos pagrindais. Penkta, unversitetas pradeda veikti 1989-ais metais rugsėjo 1 dieną. Šešta, universitetas glaudžiai bendradarbiaus su Lietuvos TSR Mokslų akademijos institutais ir kitomis mokslo įstaigomis, atitinkančiomis pagrindines mokymo unversitete kryptis ir septinta, įpareigojama Vytauto Didžiojo universiteto atkūrimo taryba ir Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centro valdyba iki birželio 1-os dienos parengti unversiteto struktūros ir statuto projektus ir prašyti Lietuvos TSR vyriausybę juos patvirtinti.

Kaune įvykusioje mokslinėje konferencijoje įsteigto Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centro Kaune valdybą sudarys Lietuvoje ir užsienyje gyvenantys mokslininkai. Tarp užsienyje gyvenančių mokslo žmonių, valdybon yra išrinkti Valdas Adamkus iš Jungtinių Amerikos Valstybių, Algirdas Avizienas iš Kalifornijos universiteto, Liucija Baškaukaitė iš Uppsalos Universiteto, Švedijoje, Rimas Kalvaitis iš Naujosios Anglijos koledžio, Jungtinėse Amerikos Valstybėse, Dalia Katiliūtė iš Sv. Ksavero koledžio, Cikagoje, Bronius Vaškėlis iš Illinois universiteto, taip pat Cikagoje, ir Romas Vaštokas iš Trento universiteto, Kanadoje. Centro valdyba iš viso sudaro 15-ka narių.

Steigiamajame statute pažymima, kad Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centras yra nepriklausoma, politiniai neužsiangažavusi kultūrinių ir

mokslinių ryšių, mokslinių studijų ir švietimo įstaiga, turinti juridinio asmens teises, finansuojamas visuomenės lėšomis bei sponsorų dotacijomis. Centro nariu gali būti kiekvienas Lietuvos gyventojas ir už Tėvynės ribų gyvenantys lietuviai bei lietuviybės labai besidarbuojantys kitų tautybių žmonės.

LIC

## Baltijos Asamblėja Taline

Taline š.m. gegužės 13-14 dd. ruošama Baltijos asamblėja, į kurią suvažiuos Estijos, Latvijos ir Lietuvos liaudies judėjimų vadovybės, praneša Lietuvos Informacijos Centras.

Siame pirmame tokios apimties trijų liaudies frontų atstovų sutikime dalyvaus Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio seimo, Latvijos liaudies fronto Dumos ir Estijos įgaliotinių tarybos nariai. Iki šiol vykdavo mažesnio masto koordinaciniai pasitarimai. Iš Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio, kiek žinome, į Estijos sostinę užsirašė vykti 110, tai lygiai pusė, seimo narių.

Asamblėjos tikslas - atkreipti dėmesį į ypatingą Baltijos kraštų statusą Sovietų Sąjungoje. Ypatingą todėl, kad nepriklausomos valstybės, turinčios tarptautinį pripažinimą, buvo neteisėtai okupuotos slapto suokalbčio, Molotovo-Ribentropo pakto pagrindu, kurio padarinius būtina likviduoti.

Tikimasi svečių - pažangių liaudies deputatų - iš Rusijos ir kitų respublikų, kurie susitikę Maskvoje kalbėjo apie pažangaus bloko sukūrimą Liaudies deputatų suvažiavime. Neatsitiktinai Asamblėja Taline įvyks šio TSRS Liaudies deputatų suvažiavimo Maskvoje išvakarėse.

Asamblėja vyks Komunistų partijos politinio švietimo namų salėje, kuri talpina apie 1,200 žmonių. Šalia darbo posedžių, numatyta ir kitų už salės sienų renginių. Gegužės 13 dieną, Baltijos tautinių olimpijų komitetų paskelbtos tarptautinės Pabaltijo olimpinės dienos proga, vakare priešais politinio švietimo namus Taline yra ruošiamas mitingas, į kurį bus nunešta Vilniuje uždegta olimpijė ugnis. Gegužės 14 d. viešai bus prisiminta Romo Kalantos susideginimo Kaune metinės.

Į Baltijos asamblėją Taline laukiama atvykstant užsienio žurnalistų, įvairių svečių, įskaitant išėivijos atstovus.

LIC



Stebuklingoji Atpirkėjo Motina Trakuose. Paveikslą Vytautui Didžiajam dovanėjo Bizantijos Imperatorius Manuelis II Paleologas 1409 metais.

# AMŽINO ĮSALO ŽEMĖJE

## Okup. Lietuvoje pradėti leisti tremtinių atsiminimai

Nors bėganti laiko srovė daug ką nusineša su savimi užmarštin, tačiau yra ir neuždygomų žaidimų, kurios tebėra gyvos ir liks atmintyje šimtus metų, tol, kol gyvens tauta. Tai baisūs 1941-1953 metai, žinomi žudynėmis, kankinimais — depresijų metai.

Mūsų tautos naikinimas, žiūrint iš okupantų taško, buvo labai apgalvotas ir planingai pravedamas. Tie, kurie suiminėjo, kankino, tardė, trėmė ir žudė, žinojo ką ir kada suimti. Taigi buvo ištremta geriausiaji, pati gyvatingoji tautos dalis: inteligentija, mokytojai, mokslo žmonės, organizacijų veikėjai, sumaniausi ūkininkai. Apie 50%, taigi pusė visų tremtinių, buvo kūdikiai, vaikai, paaugliai, jaunuoliai. Buvo nuo tautos atskiriami ir naikinami geriausi lietuviai, o tuo tarpu paliekami okupuotame krašte menkesnės vertės gyventojai.

Ligi pereinamųjų metų vidurio, kai pradėjo reikštis Sąjūdis, okup. Lietuvoje nebuvo bet kurios realios galimybės viešai skelbti duomenis apie trėmimus, žudymus. Bet vis dėlto į užsienį prasiverždavo kai kurie kaliniai, iškentėję Sibiro kančias. Jų atsiminimus ir kitus raštus leido išseivija. Turime tad nemaža šios srities dokumentinių raštų — atsiminimų. Štai bent dalis jų, kuriuos pateikė iš tremties grįžę, B. Armonienė (liet. ir anglų k.), Stp. Rūkienė, A. Tolis, El. Juciūtė, H. Tautvaišienė (anglų k.), M. Strimaitytė-Mėlienė (liet. ir anglų k.), Ava Saudargienė, J. Kreivėnas ir kt. Daug liūdijimų paskelbta išseivijos žurnaluose, laikraščiuose. Kun. J. Prunskis iš įvairių leidinių surinko apie 50 liūdijimų, kuriuos gražiai išleistoje iliustruotoje knygoje „Lietuviai Sibire“ pateikė Amer. Lietuvių Bibliotekos leidykla. Akademinės skautijos leidykla, J. Dainausko rūpesčiu, išleido Sibiro lietuvių poezijos knygą, paruoštą „Klajūno“, kuriuo, kaip vėliau paaiškėjo, buvo į JAV-bes neseniai atvykęs dr. Alg. Statkevičius. Kiek teko girdėti, savo atsiminimus iš kalėjimo bei tremties laikų pas mus rašo dr. Vyt. Skuodis, Pov. Vaičekauskas ir kiti. Tai išseivijos duoklė Lietuvai.

Bet atėjo laikas, kai ir okup. Lietuvoje galima ne tik rašyti, bet ir skelbti spaudoje ir knygomis lietuvių kalinių bei tremtinių kančias. Visa eilė oficialių laikraščių paskelbė daugybę šurpių atsiminimų. Bet šiomis dienomis mus pasiekė ir pirmasis stambus leidinys. Tai „Vyturio“ knygų leidyklos 305 puslapių knyga „Amžino įsalo žemėje“. Prie jos dar pridėta 16 puslapių - 30 iliustracijų tapacia tema. Iš spaudos sužinome, kad Lietuvoje bus ir toliau leidžiamas „Tremties archyvas“, kurio pirmoji kregždė ir yra „Amžino įsalo žemėje“.

Bronius Kviklys  
Mūsų specialus bendradarbis Čikagoje

Leidinį spaudai paruošė ir liūdijimus sutelkė Aldona Žemaitytė. Ji knygos įžangoje rašo, kad „keičiasi kartos, ir tolsta nyki, bespalvė tremtinių vargo žemė, kurioje šlamėjo svetimi miškai, pro šalį plaukė nesvetingos upės, mirtimi alsavoleduotas vandenynas. O kasdieniai palydovai buvo šaltis, badas, ligos, vėliau, kiek prakutus, - skurdas, neteisybės ir neatskiriamas Tėvynės ilgesys... Atsidūrusieji Sibire su pirmaisiais genocidinio trėmimo srautais patyrė visą grumtynių už gyvastį siaubą“.

Knygoje pateikta keliolika jų pačių užrašytų ar knygos bendradarbių rekorduotų trėmimo metu buvusių jaunų žmonių liūdijimų: Marytės Kontrimaitės (tada dviejų metų), Dailos Grinkevičiūtės (14 m.), Antaninos Garmutės (13 m.), Antano Abromačio (9 m.), Paulinos Jurpalytės-Motušienės (9 m.), Simono Narbuto (16 m.), Napalio Kitkausio (16 m.), liūdijimai. Prof. Vytautas Jakelaitis užrašinėjo atsiminimus — Jūratės Marcinkevičiūtės (tremties metu 4 m.), Algirdo Marcinkevičiaus (6 m.), Algio Geniušo, A. Ulėvičiaus, Vyt. Majoro.

Žinoma, šie keliolikos asmenų atsiminimai yra tik pradžia didžiojo darbo — išsamesnės lietuvių tremtinių kančių dokumentacijos, kuri dar yra prieš akis. Pažymėtina, kad kai kurie grįžę iš tremties tremtiniai rašo savo atsiminimus dar tada, kada už jų rašymą gresė didžiulė bausmė, pakartotinis grįžimas į tą pačią ar kitą Sibiro tremties vietą.

Didelės reikšmės knygai teikia minėtos 30 iliustracijų, o taip pat leidinio viršelis: vienuolikmečio vaiko ranka nupieštos trys mažytės skurdžios trobelės, kuriose gyveno ano meto lietuviai tremtiniai. Dabar tas vaikas jau užaugęs gyvena Lenkijoje, o piešinius atsiuntė jo giminatė.

Gražu, kad prie lietuvių tremtinių atsiminimų buvo priglausti ir latvio Ojaro Medinio (dabar žymus archeologas) dienoraštinio pobūdžio atsiminimai „Trys sąsiuviniai“ (208-299 psl).

Šurpių atsiminimų labai daug ir norint bent šiek tiek įsigyventi į tremtinių ano meto būklę, reikia minėtą knygą perskaityti ir tai gal ne vieną kartą.

Verčiame knygos lapelius. Marytė Kontrimaitė ilgesnėmis eilėmis rašytuose prisiminimuose, be ko kita, sako, „Kai mus atvežė, (klausiama kiek tau metų?) mokėjau parodyti du pirštelius“, Toliau ji klausia, „Mus vadint banditais, (jūsų valia), bet kūdikis kuo nusikalto? O dar toliau, „Aukso kasyklų krašte, barake, suręstam iš

storų netašytų raštų, - (nė trupinėlio duonos, nė skatiko jai nusipirkti...“

Be galo šurpūs Dalios Grinkevičiūtės atsiminimai „Lietuviai prie Laptevų jūros“. Ištraukė: „O mes pasilikome negyvenamoje Trofimovsko saloje be pastogės, be šiltų rūbų, be maisto, visiškai nepasiruošę žiemojimui Arktikoje“. Tremtiniai veždavo rastus už 7-10 km, įsikinę į virvių pavalkus, deja, ne sau, o viršininkų bei čekistų butams apšildyti. Už pavogtą kūruvi lentgalį - keli metai kalėjimo. „Vaikai mirė viens po kito, du berniukai suomiai. 12 ir 13 metų, tame našlaičių barake pasikorė“. Dalia pateikia ir visą eilę žuvusių pavardžių; pulk. Dundulis, mokyt. Totoraitis, direkt. Daniliauskas... Šia proga ji iškelia lietuvių tremtinius mokytojus, „kilnaisios profesijos žmonės“, kurie ir Arktikoje, šaltuose barakuose stengėsi mokyti lietuvių vaikus gimtosios kalbos, istorijos, rašto.

Paulina Motiešienė, liūdija „Pečioros upės dugnas nuklotas lietuvių kaulais, o žemėje daug supilta kauburėlių lietuviams. O platumo Pečiora kaip keturi Nemunai prie Kauno“. Kad galėtų nusipirkti maisto, parduodavo savo kraują, kurio labai mažai teturėjo ir ji nuleidus apalpdavo.

Napalys Kitauskas (dabar žymus architektas, Vilniaus katedros trynėtojas) buvo drauge su kitais Utenos gimnazijos 7 mokiniais įtartas 1947.XII.3 Utenos ginazijos kieme nužudę gimnazijos direktorių Kuliešį. Suimtieji moksleiviai, nors nedalyvavo žudynėse, buvo labai žiauriai tardyti, kankinami, mušami. Penki iš jų, nepakeldami kančių, „prisipažino“, o du, jų tarpe Napalys, neprisipažino prie jam meste kaltinimo. Visi jie buvo nubausti kieto lagerio bausmėmis po 10-20 metų.

Šurpūs ir kitų autorių atsiminimai. Bet juos turime perskaityti, susimąstyti, pagalvoti apie didžiules tautos kančias. Mus pasiekė žinia, kad knyga „Amžino įsalo žemėje“ gal tūkstantiniu egz. kiekiu pasieks ir išseivijos lietuvių. Taigi turėsime galimybės knygą įsigyti ir perskaityti. Dabar Lietuvoje išleidžiama ir daugiau gerų knygų. Atėjo laikas jas pirkti, imti į rankas skaityti, jungtis su tautos kamieniu.

**Paryžius.** — Buvęs Prancūzijos Informacijos ministeris P. Malaud šiuo metu yra Europos Bendruomenės narys, kuris kartu su kitais parlamentarais lankėsi Pabaltijo kraštuose. Jis yra gaulistų pažirū ir domisi Rytų Europa. Kalbėdamasis Paryžiuje su spaudos atstovais, pareiškė, jog jų kelionė buvusi ne oficiali. Jis sakėsi visur priminęs, kad nė viena Europos valstybė nėra pripažinusi Pabaltijo kraštų okupacijos ir jo pareiškimai prieš Pabaltijo užėmimą nepatikę Lietuvos komunistų valdžios pareigūnams. Jis pasisakė remsias pabaltiečius ir raginsias Europos parlamentą, kad nenusileistų Sovietams.

## ĮVYKIAI

Australija planuoja labai greitai traukinį, kuris iš Melbourne per Canberrą nuvažiuotų į Sydney per 3 valandas. Jei viskas gerai seksis, tai sekantis labai greito traukinio pratęsimas būtų į Brisbane ir tik po to į Adelaide. Numatoma kad tas bus atsiekta 1995 metais.

Pasiruošimai eina įkurti Melbourne Universitetą vakariniuose priemiesčiuose. Projekte numatoma sujungti RMIT, Footscary Institute of Technology ir Western Institute.

Vakarų Vokietijos žurnalas „Quick“ pranešė, kad Pan American lėktuvas, skrydis 103, kuris buvo susprogdintas 21.12.1988 virš Skotijos, buvo Irano suorganizuotas ir įvykdytas palestiniečių grupės. Tai buvo kerštas už Irano civilinio lėktuvo nušovimą Persų įlankoje.

Prancūzija pranešė New Zealand vyriausybei, kad Prancūzai pradės atominius bandymus Pietų Pacifike.

Buvęs Philipinų prezidentas Ferdinand Marcos sunkai serga ir yra kritiškoje padėtyje. Dabartinis Phillipinų prezidentas Mrs. Aquino neleidžia sergančio buvusio prezidento parvežti į Phillipinius net numirusio.

Hong Kong vyriausybė planuoja Vietnamo pabėgėlius patalpinti į vieną salą. Tūkstančiai Vietnamiečių dar ir dabar atplaukia laiveliais į Hong Kong.

Baltai-Tiltas tarp Vakarų ir Rytų. Estijos sostinėje Taline 14.5.89, buvo susirinkę Lietuvos, Latvijos ir Estijos atstovai aptarti ekonominę, politinę ir kultūrinę autonomiją „Baltų keliu“ - „Baltic Way“. Baltai jau yra pasiruošę atlikti savo misiją kaip Tiltas tarp Vakarų ir Rytų. Suvažiavimas baigėsi pirmadienį t.y. 15.5.89. Buvo sudaryti šeši dokumentai liečiant Baltų tautų teises. Tas bus pateikta parlamentui Maskvoje.

Dalis rusų okupacinės kariuomenės 14.5.89 pasitraukė už Cekoslavakijos sienų. Kažin kaip toli? Pagal nustatytą tvarkaraštį, iki gruodžio mėn., bus atitraukta dar 1500 kareivių, 192 tankai ir 20 karo lėktuvų. Nieko nasakoma kiek dar paliko?

Pensijos bus padidintos. Nuo 13 birželio pensijos bus padidintos. Viengungiai gaus \$241.30, o vedusi pora \$430.80. Taigi, dvisavaitinis pakėlimas bus, \$9.90 viengugniam ir \$8.30 porai. Taip vadinamu asetų, turto be gyvenamo namo, bus galima turėti, \$96,000 viengugniam, ir \$137,000 vedusiai porai. Benamiai viengungiai (single) galės turėti \$164,000 ir vedę t.y. pora galės turėti \$205,000. Būtų nuomos pagalba bus irgi pakelta nuo \$30 iki \$40 į dvi savaites.

Yegor „Vzatkovičius“ Ligachev ant kabliuko. Politbiuro stalinistas Yegor Ligachev buvo viešai apkaltintas per televizijos programą, kaip asmnuo įsivėlęs į kišininkystės skandalą. Be Ligachevo, dar minimi ir kiti politbiuro nariai - Solomentsev ir buvęs vyriausio teismo galva Terevbirov. Gorbačiovas lyg ir pasmerkė tardytojus Ivanova ir T. Gdlyan už provakuojančius pareiškimus. Bet tardytojai teisinasi sakydami, kad jie nesako jog išvardinti asmenys yra kalti-jie rėmėsi tik dokumentais susijusais su korupcija. Kažin ar Gorbačiovo užstojimas yra nuosirdus? Sunku patikėti, kad jis pamiršo Ligachevo instiguotą „Leningrado Laišką“ iškeliantį Stalino „geradarbystes“.

## TĖVIŠKĖS AIDAI

18 Henry St., Kensington, Vic. 3031. Tel. 376 7355  
LEIDŽIA AUSTRALIJOS LIETUVIŲ KATALIKŲ FEDERACIJA

Redaktorius Kazys Mioldažys. Korespondencijas, straipsnius, skelbimus, prenumeratas siųsti viršuje nurodytu adresu. Prenumeratos kaina metams \$25. Kituose kraštuose \$30. Atskiras numeris 50c. Skelbimai už skilties vieną cm. - \$1.50. Nuolatiniams skelbėjams daroma nuolaida. Už skelbimų turinį neatsakoma. Redakcija straipsnius ir korespondencijas taiso savo nuožiūra.

Published by Dr. Pranas Dauknyš  
18 Henry St., Kensington 3031  
President of the Lithuanian  
Catholic Federation

# Liūdnas Deng-Gorbačiovo susitikimas

Kai 1949 metų pabaigoj Mao paskelbė komunistų pergalę ir Kinijos Liaudies Respublikos įkūrimą, Stalinas džiaugėsi kartu su juo, nes galvojo, kad Rusija turi dar vieną ypatingą vasalą: skaitlingiausią mūsų planetoj kinų tautą. Rusų tironas neabejojo, kad Maskva diktuos kiniečiam kaip dktavo visai Rytų Europai ir Pabaltijui. Stalino nustebimui, dalykai nesiklostė pagal jo norus.

Tų pačių metų gruodžio mėnesį nuvažiavęs į Maskvą Mao vos nesugrįžo visai nepamatęs Stalino, kai paaiškėjo, kad jis žada pats vienas valdyti savo šalį. Po ilgesnių derybų, įsitikinęs, kad negalės kinų priversti jo klausyti, Stalinas pasirašė 1950 metais draugiškumo sutartį su Kinija.

Krushchev mėgino pagerinti tarpusavio santykius ir apginklavo Kiniją atominėmis bombomis ir jų gamybos paslaptim. Po poros metų, kai pastebėjo, kad kinai visvien jo neklauso, supykęs atšaukė visus rusų specialistus dirbančius prie fabrikų statymo ir įrengimo Kinijoje. Tuo baigėsi Rusijos-Kinijos draugystė ir prasidėjo įtempimas, kuris pasiekė kulminacinį tašką 1963 metais, kai Mao pareikalavo 2,600,000 km<sup>2</sup> kiniečių žemių, anksčiau patekusių į carų rankas. Kremlius, sakoma, buvo planavęs sunaikinti Kiniją atominėmis bombomis. Kai sužinojo, kad tuo atveju S. Amerika eitų ginti Kiniją, tas planas buvo atmetas.

Vietoj to rusai pradėjo supti Kiniją su jiem ištikimais vietnamiečiais. Vietnamo kariuomenė, laimėjusi mušius prieš prancūzus ir amerikiečius, buvo Maskvos gerai apginkluota ir sudarė Kinijai rimtą pavojų, ypač po Kambodės okupacijos.

S. Amerika bent šį kartą suprato išnaudoti pasitaikiusią progą. Prez. Nixon nuvažiavęs į Kiniją užmezgė su ja draugiškus ryšius. Tuo jis privertė Maskvą atitraukti gerą savo karo dalinių dalį iš Europos ir siųsti į Kinijos pasienį. Maskva atsakė Afganistano invazija.

Galų gale Rusija suprato, kad ir Kinijos apsupimas liks bereikšmis. Kai naujas Kinijos vadas pradėjo su pasisekimu reformuoti Kinijos žemės ūkį, o kiek vėliau ir industriją, Kremliaus politikai teisingai pramatė, kad Kinija pavys ir pralenks Rusiją ir taps pavojingu S. Sąjungos priešui, prieš kurį Maskva viena negalės atsispirti. Tie 2.6 milijonai kvadratinį kilometrų žemės, kuriuos minėjo Mao, rusams neleido ramiai miegoti. Yra tiesa, kad ekonominė padėtis privertė Maskvą griebtis reformų, bet dėl suklebėjimo su perestroika bus daugiau kalti kiniečiai bet ne pašlijus Rusijos ekonomija.

Laikyti armijas satelitų kraštuose, Pabaltij, Kūboj, ir Kinų pasienij ir dar lenktyniauti su vakarais naujų ginklų gamyboj, Rusijai pasidarė neįmanoma. Reikėjo ne vien perestroikos krašto viduj, bet ir susitaikyti su vakarais ir su Kinija, kad galima būtų sumažinti karo jėgų išlaidas. Nenuostabu, kad Gorbachevas yra toks paslaugus su vis naujais pareiškimais apie tankų, karių ir lėktuvų atitraukimą iš vieno ar iš kito krašto.

Su vakarais derybos buvo lengvos. Užteko Gorbachevo šypenių ir poros neaiškių išsireiškimų apie laisvę ir taiką, kad

kapitalistai pradėtų lenktyniuoti darydami paslaugas Gorbachevui...

Kinai yra gudresni." Jie pareikalavo iš Maskvos, kad prieš atnaujinimą normalių santykių, ji atitrauktų savo kariuomenę nuo kinų sienos, pasitraukę iš Afganistano ir įsakytų Vietnamui pasitraukti iš Kambodės. Po kelių metų trypočiojimo ir mėginimų perkalbėti kinus, Maskva, pamačius kad čia jos gudrumai nieko nelaimės, išpildė visus tris kinų reikalavimus. Tik tada Gorbachevas buvo priimtas, bet tik jam paduodant ranką, bet neapkabinant kaip tikrą draugą...

Pats susitikimas su Deng praėjo artėjančios nelaimės ženkle abiem vadams ir jų komunistinėm diktatūrom. Visas milijonas kiniečių reikalaujančių laisvės ir

demokratijos užėmė centrinę Bejing aikštę, kurioj buvo planuotas abejų vadų oficialus susitikimas.

Tokio masto demonstracijos gali baigtis staigių marksistinės diktatūros ir Deng pašalinimu. Sveičią iš Maskvos tikriausiai apėmė baimė, kad ir jo imperijoje nepasirodytų milijonai ir nenušluotų perestroikos ir jo paties.

Bent 10 metų anksčiau, toks Rusijos-Kinijos susitaikymas būtų iššaukęs paniką. Dabar, nusilpusi Rusija ir beieškanti išeities, Kinija negali svajoti apie laisvojo pasaulio dominaciją. Vietoj to jos yra priverstos sukaupti visą dėmesį į vis didėjančią jų imperijų vidaus suirutę.

Dr. Jonas Kunca

## Rainių miške, prie aukuro...

Per Vėlines nuvykusi prie artimųjų kapo, užsukau į Rainių mišką. Prastovėjau ten keletą valandų. Žmonės rinkosi pėsti ir važiuoti, su žvakėmis, su gėlėmis. Atėjo nužudytųjų artimieji, broliai, žmonos, seserys, pažįstami. Atvykusieji degė žvakes prie ką tik sudėto aukuro, stebėjosi pravesta elektra. Šluostėsi ašaras, kukčiojo.

- Po tiek metų, po tiek... - kartojo vienas.  
- Dieve, Dieve, - balsu raudėjo moteris, kuri nukankinto vyro tada išsyk neatpažinusi. Tik žmonių pamokyta, po laidotuvių nuėjusi į Telšių kalėjimą ir radusi nužudytųjų palikius drabužius, pažino ir savo austą milo rūbą, kuriuo dėvėdamas ir buvo suimtas jos vyras - ūkininkas, penkių vaikų tėvas. Jai paskui dar ir Sibire su vaikeliais 10 metų teko atvargti už vyrą „liaudies priešą“ (pasakojo nukankintojo Katkaus duktė G. Katkutė).

Per tas dvi dienas čia pabuvojo

ne dešimtys ir ne šimtai. Aš per nepilnas tris valandas suskaičiavau: daugiau kaip trys šimtai.

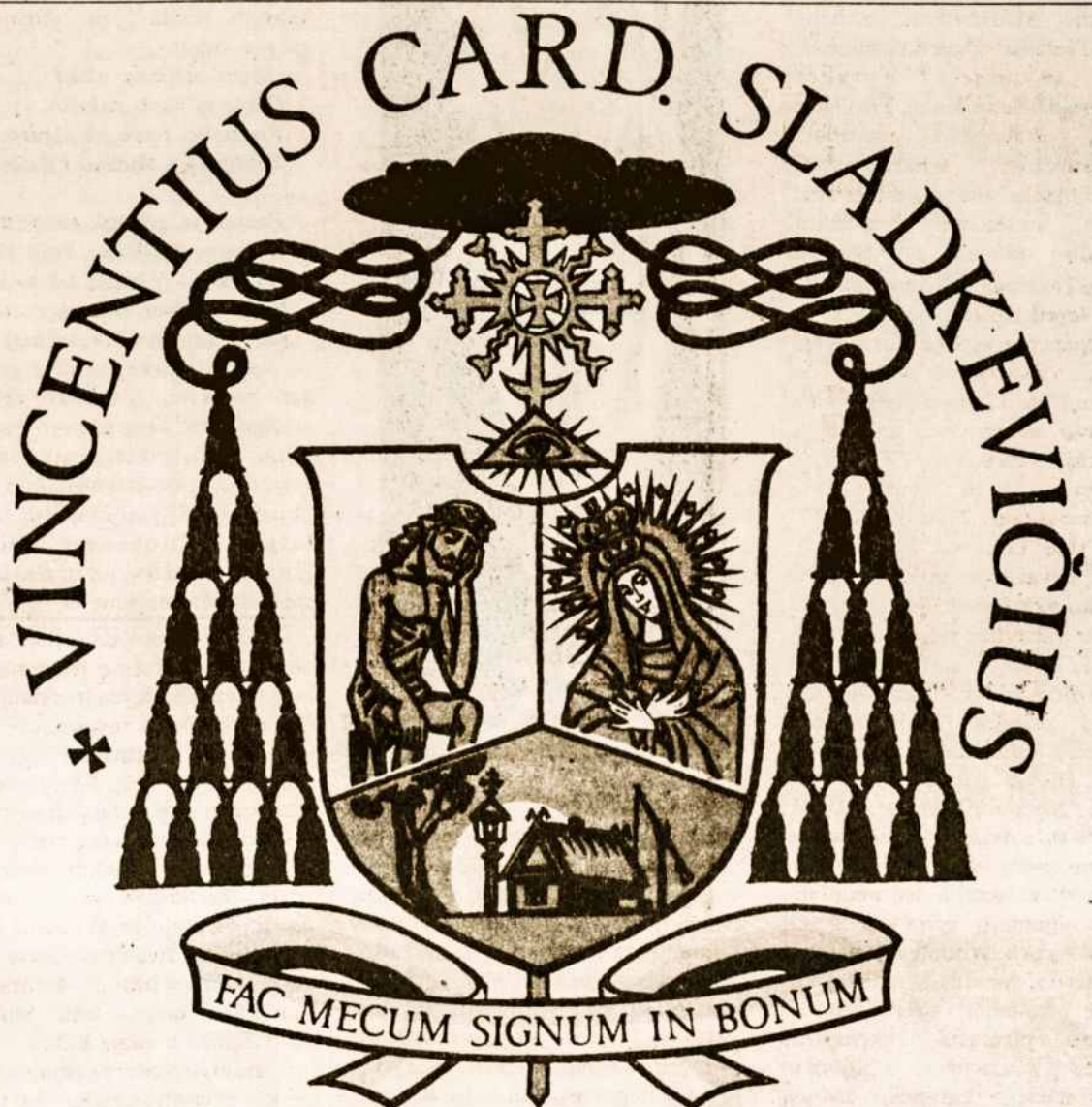
Kankinius pagerbė ir kolūkio atstovai. Pirmininkas Z. Radavičius tvirtai pažadėjo - viskas bus. Ir paminklas. Ir amžinoji ugnis. Tegū tik greičiau tą bylą baigia.

Vakare Telšių kapinėse už mirusius ir nukankintus viešai gedulingas pamaldas atlaikė prie suprojektuotos koplyčios pamatų Klaipėdos prelatūros apaštalinis administratorius vyskupas Antanas Vaičius. Kartu su juo kancelebravo katedros klebonas dekanas Juozas Siurys ir kunigas V. Velavičius. Viešėdama Telšiuose susitikau su nužudytųjų artimaisiais, žmonėmis, išsaugojusiais dokumentus ir nuotraukas, nors už tai galėjo labai toli išvažiuoti... Jie ir šiandien dar bijo. O jei kas? Vėl Sibiras.

Genovaitė Stulpinienė  
Istorijos mokslų kandidatė

Prancūzų kardinolas lankosi Latvijoje ir Lietuvoje.

Prancūzų žinių agentūra „France Presse“ praneša, kad tūkstančiai latvių ir lietuvių katalikų labai nuoširdžiai sutiko Paryžiaus arkivyskupą kardinolą Lustiger, kuris šiomis dienomis lankėsi Rygoje, Kaune ir Vilniuje. Jo auktose Mišiose Latvijos ir Lietuvos sostinėse dalyvavo labai daug tikinčiųjų. Religinė laisvė, tai yra laisvė išpažinti savo religinį tikėjimą ir nevaržomai garbinti Dievą yra visame pasaulyje pripažįstama kaip pati esminė žmogaus laisvė. Be religinės laisvės negali būti ir kitų žmogui priklausančių pagrindinių laisvių, pažymėjo Paryžiaus kardinolas Mišijų metų kalbėdamas Rygos katedroje. Šis kardinolo žodžiai, pastebi agentūra „France Presse“, ypač tinka pabaltiečiam tikintiesiems, kurie ištisus dešimtmečius buvo skaudžiai persekiojami dėl savo tikėjimo. Viena jauna latvė, po pamaldų susitikusi su prancūzų spaudos agentūros korespondentu, jam pažymėjo, kad dabar, vykstant persitvarkymui, tikintieji Latvijoje turi daugiau laisvės, jie, pavyzdžiui gali be pavojaus viešai išpažinti savo religinį tikėjimą. Tačiau, pridūrė jauna latvė, mums to dar nepakanka. Mestrokštame atgauti ir kitas laisves, pažymėjo ji, o ypač reikalaujame autonomijos. Rygos vyskupas pagalbininkas Vilhelms Nukš, iš savo pusės, pareiškė prancūzų agentūros korespondentui, kad katalikų Bažnyčia Latvijoje remia krašte įsikūrusį Liaudies Frontą, nes šis sąjūdis atstovauja tikrosiom Latvijos demokratinėm jėgom. Bažnyčia, pažymėjo vyskupas Nukš, taip pat ir finansiniai remia Liaudies frontą. Paryžiaus arkiv. Lustiger iš Rygos, pasiekė Lietuvą, kur aplankė Kauną ir Vilnių. Iš Vilniaus numato išvykti į Maskvą. „France Presse“



Kardinolo Vincento Sladkevičiaus herbas. Herbą sukūrė dailininkas Lietuvoje, jį išspausdino saleziečių spaustuvė Romoje.

## Kunigo Alfonso Svarinsko telefoninis pranešimas apie Berne, Šveicarijoje, rengiamą krikščionių Solidarumo organizacijos suvažiavimą

Šių metų balandžio 29-tą dieną Berne mieste, Šveicarijoje, įvyko Tarptautinės Krikščionių Solidarumo Organizacijos Šveicarų Skyrių metinis suvažiavimas. Puiki šios organizacijos emblema: per gaublij nusiųsusi sudraskyta grandinė, dešiniame šone didelis kryžius, o kairiame - raidės CSI - organizacijos inicialai anglų kalba. Šią organizaciją 1972-ais metais yra įkūręs kalvinų pastorius Hans-Jurg Stichelberger. Turėsiu progą su juo susipažinti asmeniškai. Siame forume skaitysiu paskaitą tema: „Mano, kaip krikščionio ir kunigo liudijimas Golgotos kely“. Pernai čia kalbėjo docentas Vytautas Skudis.

Si organizacija tarptautinė ir turi savo skyrius daugelyje valstybių, pats centras - Zuriče. Rūpinasi persekiojamais krikščionimis visame pasaulyje. Praktiškai vykdo artimo meilę, kurios ir moderniam pasaulyje labai trūksta. Sovietinių Nacijų Organizacija skelbia, kad iš 159-ųjų valstybių pasaulyje - 124-ose lauzomos elementarinės žmogaus teisės. Kas du mėnesius išleidžia žurnalą „Die Kirche in Not“ - (tai yra: Bažnyčia bėdoje). Siame žurnale dažnai

minimas ir Lietuvos vardas, o taip primenama laisvajam pasauliui, kad Sovietai jau - 46-tais metais suvarė į katakombas politiniais motyvais 4 ar 5 milijonus Ukrainos katalikų. Paskutinis šių metų numeris paskirtas žiauriems musulmonų persekiojamiems krikščionims Sudane.

Šveicarijoje dar veikia kita panaši organizacija „Die Kirche in der Zweiten Welt“ - tai yra „Bažnyčia antrame pasaulyje“ - tai yra - komunistuose kraštuose ir renka žinias apie persekiojamus krikščionis, rašo vyriausybės protestus. Leidžia šio vardu mėnesinį žurnalą, kurio viršely nusakomas leidinio tikslas: „Už religijos laisvę ir žmogaus teises“. Perverčiau kelis šio žurnalo įvairių patekusių į mano rankas numerius, ir taip: 83-čią metų 10-tame numeryje, psl. 8-tame - Klaipėdos bažnyčios byla su didele bažnyčios nuotrauka ir kunigo Alfonso Svarinsko bylos aprašymas; 86-tą, II-tame numeryje, 12-tame puslapyje straipsnis: „Uždrausta melstis už areštuotą kunigą. Kaip Raseinių KGB persekioja vidukliškę Adelę Jackevičiūtę; 88-tųjų metų numeryje, 3-čiame

puslapyje? 10-11 skirtas Nijolei Sadūnaitei, Petriui Gražuliui ir kunigams Alfonsui Svarinskui ir Sigitui Tamkevičiui; 6-tajame tų metų numeryje, 10-tame puslapyje skirtas dr. Algirdui Stakevičiui, kunigui Alfonsui Svarinskui, kunigui Sigitui Tamkevičiui, Povilui Pečeliūnui ir Baliai Gajauskui ir 11-tas puslapis - 600-tų metų krikščionybės jubiliejui Lietuvoje ir 9-tas numeris tų pačių metų - 7-tame puslapyje - kunigui Alfonsui Svarinskui, kunigui Sigitui Petriui Gražuliui. Taigi, aš ten turėsiu progos ne tik geriau pažinti šias dvi krikščioniškas organizacijas, bet ir padėkoti Lietuvos ir kitų sovietų krikščionių vardu už prisiminimą, maldas ir moralinę pagalbą. Pasakojama, kad prieš porą metų Tarptautinės Krikščionių Solidarumo Organizacijos įkūrėjas lanėsi pas Popiežių ir perdavė pinigų sumą kovojančiai ir nenugalėtai Lietuvos Bažnyčiai. Šių Lietuvos draugų Šveicarijoje pavyzdys įpareigoje ir mus, katalikus didesniai solidarumui tarpusavyje ir su kitais krikščionimis, ypač su Baltgudijos ir Ukrainos katalikais. LRTV

## Kaune, prie Knygnešio paminklo

*Kur Sešupės vėsią kilpą  
Karklų puokštės apkašys.  
Sermėgėlę apsilvilkęs  
Žengs pražilęs knygnešys.*

*Prie spingsulių, prie balanų  
Su maldaknyge tauta.  
Lūpoms - žodis, širdžiai - penas,  
Knygnešiu - daila juoda.*

*Veš jį katorgon žandarai,  
Čaižys rimbas įstrižai.  
Bet ir Sibiras - ne galas,  
Jeigu gyvas sugrįžai.*

*Gimtas žodis nepražuvo -  
Alpirkti visi vargai.*

*Knygnešys į tolį žiūri.  
Stovi. Ir stovės ilgai.*

Stasys Zienius



## Tarptautinė spauda apie deputatų rinkimus

Tarptautinė spauda taip pat ir šiandien plačiai komentuoja Sovietų Sąjungoje įvykusius liaudies deputatų rinkimus, aptardama jų rezultatų reikšmę ir galimas pasekmes. Apibendrinant komentarus, galima pasakyti, jog užsienio spauda laiko, kad rinkimai Sovietų Sąjungoje, nors nebuvo nei tikrai laisvi, nei demokratiški, vis dėlto paliudijo balsuotojų daugumos troškimą susilaukti tikro persitvarkymo ir daugiau demokratijos. Paryžiaus dienraštis Le Figaro, pavyzdžiui, informacijas apie rinkimus pristato stambia antrašte. Plebisciatas už reformas. Italijos laikraščiai iš savo pusės rašo, kad didieji pralaimėtojai šiuose rinkimuose yra komunistų partijoje dar užsilikę reformų ir demokratizacijos priešinininkai, sustabarę biurokratai, vadinamoji „nomenklatura“, kuri dabar turės atsiskaityti už savo veiklą, už praeityje padarytas ir tebedaromas klaidas. Balsuotojai pasisakė už persitvarkymą ir demokratizaciją, rašo Romos dienraštis „Il Tempo“. Komunistų partijos vadovybė negalės į tai neatsižvelgti, jei ji tikrai nori ir bus pajėgi toliau siekti tikro persitvarkymo. Tarptautinė spauda labai plačiai rašo apie latvių ir estų liaudies frontų ir lietuvių „Sąjūdžio“ kandidatų išsikovotą įtikinančią pergalę prieš kompartijos atstovus, ypač gi tuos, kurie neparėmė lietuvių, latvių ir estų teisėtų reikalavimų autonomijos ir suverentiteto plotmėje. Nors ir neturėdami galimybės laisvai išreikšti savo valią, pabaltiečiai vis dėlto paliudijo savo pasiryžimą atgauti jiems priklausančias teises.

## Pabudome ir kelkimės

Kažin ar tada, prieš 70 metų, pašventinant Laisvės statulą, Vienybės aikštė Kaune metė tiek žmonių, kiek jų susirinko čia pirmąsyk po tiek laiko iškilmingai švenčiant Nepriklausomybės dieną. Pavasarinis vėjas plaukė mūsų brangias vėliavas, džiovino ašaras tiek senam, tiek jaunam. Į susirinkusius žvelgė sparnuoto angelo su vėliava ir sutrauktomis grandinėmis statula. Ne be ašarų ją laimino Jo Eminencija kardinolas Vincentas Sladkevičius, atidengė buvęs Lietuvos nepriklausomybės kovų savanoris Vytautas Landsbergis-Zemkalnis. Prasiskiria žmonės, praleisdami savanorių kariuomenės uniformomis pasidabinusius „Jaunosios Lietuvos“ atstovus, nešančius pašventintą paminklinį akmenį su įspaustu dvigubu kryžiumi ir išgraviruota šių metų Nepriklausomybės data. Jis bus padėtas toje vietoje, kur stovėjo paminklas žuvusiems kovose dėl Lietuvos Nepriklausomybės. Vaikai kryžtavo medžiuose, ant stogų, paminklų, norėdami iš arčiau pažvelgti į savo ateitį, kurią simbolizavo tauri Zikaro statula.

Iš visų Lietuvos kampelių į šventę suvažiavo žmonės. Ryte pamaldos Arkikatedroje... „žmonės, tautos ir valstybės nuo senų laikų brangina laisvę ir ant jos aukuro suklojo didžiausias aukas...“ - tokiais žodžiais prabilo Jo Eminencija kardinolas Vincentas Sladkevičius, „Duok, Dieve, mums ir Lietuvai Laisvę, Nepriklausomybę. Duok, Dieve, to sulaukti...“ Lietuva gyvena Tikėjimo metų. Sąjūdžio prikeltas naujam gyvenimui, mūsų nedidelis kraštas, gimtoji protėvių žemė ruošiasi Nepriklausomam rytojui.

Laisvės paminklo atidarymo mitinge kalbėjo LKP Centro komiteto pirmasis sekretorius Algirdas Brazauskas, Sąjūdžio seimo nariai, Latvijos, Estijos atstovai, „Jaunosios Lietuvos“, Lietuvos skautų organizacijos nariai. Nuoširdžiais plojimais buvo



sutiktas Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro Juozo Urbšio sveikinimo įrašas. Tris valandas truko mitingas, skambėjo tautiškos dainos, Maironio „Lietuva brangi“, Stašio Šimkaus „Lietuviais esame mes gimę“, varpų muzika. Virptelėjo širdys visiems drauge giedant „Lietuva, tėvyne mūsų, tu didvyrių žeme...“ Pro varpinę praskrido gulgės. Gal ir šie baltieji paukščiai nujautė ateinantį pavasarį? Deja, jo jau nebesulaukė R.Kalanta, iš kurio susideginimo

vietos Muzikinio teatro sodelyje dar ilgai nesiskirstė žmonės. Degė žvakelės. Tyliai plazdėjo atmintis, kad ir kokia skaudi ji bebūtų.

Nemuno ir Neries santaka tvino nuo žmonių. Čia vyko šventės uždarymas. Nepaprasto grožio fejerverkas nutvieskė Kauno padangę, pažerdamas gausybę žvaigždžių. Jos krito ir krito, gėso, vėl sužibdavo, pašviesdamos laimingus senus ir jaunus veidus, klykavo mažyliai. Tokio fejerverko Lietuvoje dar nebuvo, kaip ir šventės, kuri nuo seno miela lietuviui širdžiai, tik dabar tapo galima švęsti.

*Diena atrisdom akim.  
Diena iš kapo pakilus.  
Viešpatie, leisk jai atgimt.  
Tebūna jos žodžiai kilnūs.*

*Pašauk ją, pašauk atsitiest  
Ir laisvę išskleist - kaip esmę.  
Štai mes - ir mūsų tik tiek,  
Kiek buvome ir kiek esame.  
(Justinas Marcinkevičius)*

Nepriklausomybės šventė, jos dar neturint. Žmonių veiduose mačiau viltį, kuri uždegė troškimą dirbti, kurti, ieškoti savęs, Lietuvos, savo šaknų, visos tautos, kad ir kur likimo išblaškyta ji bebūtų. Jurga Baltrukonytė Vilniaus Universiteto žurnalistikos specialybės studentė

Latvijos aukščiausioji taryba penktadienį priėmė įstatymą pagal kurį latvių kalbą yra įteisinama kaip oficiali Latvijos respublikos kalba. Užsienio spaudos agentūros atkreipia dėmesį, kad naujojo įstatymo paskelbimas yra reikšmingas įvykis taip pat ir dėl to, kad gausi kitataučių, daugumoje rusų bendruomenė, Latvijoje, griežtai kovoja prieš latvių kalbos įteisinimą. Įteisinus latvių kalbą kaip valstybinę, kitataučiam Latvijoje, betgi, bus leidžiama vartoti savo gimtąją kalbą.

Spaudos agentūros primena, kad du kiti Pabaltijo kraštai - Lietuva ir Estija, - jau praėjusiais metais pilnai įteisino savo tautines kalbas.

(Ansa)

## Išžudyta 40 milijonų žmonių

Maskva. Sovietų savaitraštis atspausdino detalų Stalino aukų aprašymą, kuris pirmą kartą buvo pristatytas plačiajai gyventojų masei. Jame sakoma, kad maždaug 20 mil. žmonių mirė darbo stovyklose, badu arba buvo išžudyti. Apie tai rašo istorikas Roy Medvedevas „Argumenti į Fakti“ laikraštyje, kuris turi skaitytojų daugiau negu 20 milijonų. Tai yra beveik toks pats skaičius kaip kad žuvo Sovietų kareivių II-jo Pasaulinio karo metu fronte. Istorikas Medvedevas jau lapkričio mėnesį apie tai buvo rašęs „Maskvos Ziniose“, kurios turi 200,000 skaitytojų, bet tik bendrais bruožais.

Iš viso Medvedevas surado, kad Stalinas nužudė maždaug 40 milijonų žmonių, įskaitant ir tuos, kurie buvo deportuoti iš savo kraštų. Tikslaus skaičiaus neįmanoma nustatyti, bet šis Medvedevo apskaičiavimas atitinka Vakarų ekspertų kalkuliaciją, kuri jau seniai buvo skelbiama ir dabar sovietų istorikų priimama. Į šiuos skaičius įeina ir jo tėvas, pasakė Medvedevas.

Medvedevas, disidentas marksistas, paskutiniu metu pripažįstamas Sovietų istorijos autoritetu, ypač žiauriesiems

### Kun. Dr. M. Bourdeaux Lietuvoje

Kestono kolegijos Didžiojoje Britanijoje, biuletenis apsaudo išsamų pranešimą apie vasario penktą dieną Vilniuje įvykusias iškilmingo sugrįžimo į katedrą pamaldas. Biuletenis rašo, kad Kestono kolegijos vedėjas M. Bourdeaux buvo vienintelis svečias iš Vakarų, laiku gavęs sovietinę vizą dalyvauti Lietuvos sostinėje įvykusiose religinėse iškilėse. Kiti noėjusieji dalyvauti sugrįžimo į Vilniaus katedrą pamaldose negavo leidimo nuvykti į Lietuvą. Tačiau, rašo Kestono kolegijos biuletenis, buvo bandoma sutrukdyti taip pat ir kunigo Bourdeaux kelionei. Kestono kolegijos vedėjas, keliaudamas į Lietuvą buvo iš anksto susitaręs Maskvos aerouoste susitikti su rusų stačiatikių veikėju Andrei Bestmertny. Kai Bestmertny atvyko į Seremetovo aerouostą prie jo prisistatė du civiliai persirengę milicininkai, kurie jį įsodino į savo automašiną, išvežė kažkur už Maskvos ir tik po kelių valandų sugrąžino atgal į namus. Tuo būdu, rašo Kestono biuletenis, milicininkai, matomai, tikėjosi, kad kun. Bourdeaux aerouoste belaukdamas stačiatikių veikėjo, pavėluos į lėktuvą Maskva-Vilnius. Šis bandymas sutrukdyti Bourdeaux kelionei į Vilnių, betgi, nepasisekė ir Kesto kolegijos vedėjas laiku pasiekė Lietuvos sostinę. Pažymėtina, kad į pamaldas Vilniuje vasario penktąją buvo numatę vykti ir kai kurie užsienyje gyvenantys kunigai ir pasauliečiai, bet jiems nebuvo duotos įvažiavimo vizos. Kestono kolegijos vedėjui Vilniuje įvykusios pamaldos padarė gilų įspūdį. Jį ypač sujaudino Vilniaus katedros aikštėje susirinkusių nesuskaitomų žmonių kilni laikysena, minios rimitis. Tą kilnumą ir rimitį gražiausiai atspindėjo vyskupo Julijono Steponavičiaus asmenybė

KESTON

Sovietų Sąjungos laikams. Jis dar negalėjo patikrinti duomenų oficialiuose archyvuose, tačiau savo apskaičiavimą padarė iš sovietinės spaudos pasisakymų per eilę metų.

### Istoriko apskaičiavimai.

Medvedevas rašo, jog 40 milijonų nekaltų aukų buvo nužudyta šia eile: Vienas milijonas žmonių nuo 1927 iki 1929m. buvo neteisingai įkalinti ar ištremti, apkaltinus juos sabotажininkais arba opozicionieriais. Nuo 9 iki 11 milijonų ūkininkų buvo išvežti iš savo žemės ir 3 mil. buvo areštuoti 1930m., kai buvo vykdoma priverstinė kolektyvizacija ir daugelis jų buvo nužudyti. 1923-33m. 7 mil. žemdirbių buvo išnaikinti priverstinio badu

Ukrainoje. 1935m. iš Maskvos ir Leningrado vienas milijonas kilmingųjų šeimų narių, pramoninkų ir kapitalistų buvo išnaikinti. Maždaug milijoną nukankino „didžiojo teroro“ metu 1937-38. metais ir maždaug šeši milijonai išvežti į darbo stovyklas, įskaitant ir paties Medvedevo tėvą, kuris nebesugrįžo į namus. Apie 3 mil. sušaudyti stovyklose už tariamą darbo įstatymo pažeidimą 1940 m. Apie 12 milijonų, įskaitant sovietų vokiečius, buvo prievarta išvežti ir daugelis sunaikinti. Daugiau kaip milijonas žmonių buvo areštuota nuo 1946m. iki Stalino mirties 1953m. tik dėl politinių motyvų.

Medvedevas sako, jog niekada nebus galima sužinoti kiek buvo nužudyta, kadangi daugelio dokumentai buvo sunaikinti arba iš viso nebuvo sudaryti, nes nebūdavo teistų.

Draugas No 26

## Informacijų agentūra SIA

Lietuvos Persitvarkymo sąjūdžio praėjusį mėnesį įkurta informacijų agentūra SIA yra pirmą ir kolkas vienintelė dabartinėse Sovietų Sąjungos ribose veikianti nepriklausoma naujienų agentūra. Šiomis dienomis Lietuvių Informacijos centrą New Yorke pasiekė pirmas žinių pluoštas, kurį Sąjūdžio informacinė agentūra iš Vilniaus atsiuntė telefakso būdu. Tai, kaip žinoma, yra telefono laidomis perduota ir priimta rašytinė informacija. Sąjūdžio informacinės agentūros SIA direktorius yra Sąjūdžio seimo tarybos narys Alvydas Medalinskas, o vienas iš pagrindinių darbuotojų - Sąjūdžio spaudos centro vedėjas žurnalistas Rimantas Kanapienis. Jis pareiškė, kad negalint pasikliauti nei Lietuvos TSR, nei Sovietų Sąjungos oficialiųjų agentūrų - ELTOS ir TASS'o - žinių objektyvumu, Sąjūdžio agentūra SIA sieks informuoti Sovietų Sąjungoje akredituotus žurnalistus apie Sąjūdžio veiklą ir apie įvykius Lietuvoje. SIA agentūra kiekvieną pirmadienį išleidžia biuletenį „Savaitinės Žinios“ lietuvių, anglų ir rusų kalbomis. Jis yra skirtas užsienio ir sovietų žurnalistams. Biuletenyje skelbiami: Seimo ir Tarybos dokumentai, Lietuvos oficialiosios spaudos, pagrindinių radijo bei televizijos laidų apžvalgos, penktadieniais transliuojamų pokalbių su Algirdu Brazausku aptarimai. Taip pat spausdinami dviejų Sąjūdžio veikėjų - Vytauto Radžvilos or Arvydo Juozalčio - komentarai.

Kitas agentūros SIA leidinys, vadinamas „Apie mus“, leidžiamas irgi kas savaitę, antradieniais, laikraščio pavidalu. Jame dedamos užsienio ir Sovietų Sąjungos laikraščiuose išspausdintų straipsnių apie Lietuvą ir Sąjūdį santraukos. Leidinio „Apie mus“ paskirtis yra informuoti Lietuvos gyventojus, ką apie juos rašo užsienio ir Sovietų Sąjungos žurnalistai.

Prie Sąjūdžio agentūros SIA šiuo metu kuriasi ir video grupė, kuri ketina kas savaitę į Maskvą ir užsienį siuntinėti pagrindinių įvykių Lietuvoje apžvalgas. Į agentūros veiklą taip pat jungiasi korespondentai, kurie pranešinėja apie įvykius Lietuvos ir už jos ribų. Pvz. Rasa Millūtė buvo kaip SIA atstovė - nuvykusi į Tbilisį, kai užsienio korespondentams dar buvo draudžiama ten važiuoti. SIA

norėtų sukurti korespondentų tinklą, apimantį ne vien Pabaltijį, bet taip pat Armeniją, Gruziją ir Moldaviją. Su latviais bei estais tariamasi dėl kito biuletenio „Baltika“ leidimo.

Lietuvių Informacijos Centras New Yorke operatyviai bendradarbiauja su agentūra SIA, telefakso būdu į Vilnių perduodamas žinias ir spaudos ištraukas, o iš Vilniaus gaunamas informacijas perteikdamas lietuviškom ir kitataučių redakcijom. Turimomis žinomis, SIA planuoja gauti ir tarptautinio teleskoryšį kuris atvertų dar vieną langą į pasaulį.

## Motinos Dienos minėjimas Hobarte

Motėrų komiteto iniciatyva, Motinos Dieną šventėme gegužės 6d. Svečių susirinko nemažas būrelis.

Bendruomenės pirmininkas R. Tarvydas pasakė labai gražią kalbą apie Lietuvę Motiną istorijos bėgyje ir jos įnašą lietuviškos išlaikymui Lietuvai sunkiais laikais. Prisiminė motinas, kurios iškentėjo nežmoniškas kančias Sibire ir tas, kurios mirė ten. Pagarbė motinas tremty, iškeldamas sunkumus kuriuos jos turėjo nugalėti šeimas auginant svetimoj aplinkoj, tarp neįprastų papročių, svetimos kalbos.

J. Paskevičius padarė pranešimą apie gerą pažangą pasirengime sporto šventei, įvyksiančiai Hobarte šių metų gale. Pranešimą užbaigęs padėkdamas labai jautrų eileraštį motinai.

Minėjamą užbaigėme sugiedodami Lietuvos Himną. Po to sekė motėrų komiteto paruoštos vaišės, kurių metu labai nusipelnusios, jau senai savo šeimas užauginusios, motinos laimėjo dovanas (lucky door prize), tai buvo ponios - T. Kairienė, N. Kantvilienė ir I. Jurevičienė. Dovanos buvo paruoštos ponios Elenos Paškevičienės, kurios pasigedome šiame susibūrimė. Ji, sunkios ligos kankinama, gulėjo Hobarto Royal Ligoninėj ypatingos priežiūros skyriuje ir, aišku, negalėjo dalyvauti susibūrimė, kurio paruošimui buvo įdėjusi daug darbo. Visi susirinkusieji išreiškė jai gailėstį ir linkėjimą greitai pasveikti.

J. Paskevičius pravedė sėkmingą rinkliavą Lietuvių Katalikų Šalpai ir Sv. Kazimiero Kolegijai Romoje.

Netikėtai apsilankė F. Lazauskai iš Kanados. Jie atvyko aplankyti dukrės, kuri gyvena Hobarte ir užsuko susipažinti su Hobarto lietuviais. Sirdingas aciū Jiems už apsilankymą.

S. Augustavičius

## Gorbačiovas Kinijoje

15.5.89 po 30 metų Kiniečių ir Rusų komunistų „broliškas“ susitikimas buvo aptemdytas studentų bado streikais ir demonstracijom. Milžiniškoje Tiananmen Bejing miesto aikštėje buvo apie 300,000 reikalaujančių: „Duok mums demokratiją arba mirtį“. Dar prieš Gorbačiovo atvažiavimą, Kinijos komunistų partijos vadai kalbėdamas su studentų vadais, pripažino, kad jų reikalavimai yra teisėti, bet pasipriešinimas partijos valiai yra nepatrijotiška. Studentai turėtų pastatyti tėvynės reikalus pirmoje vietoje, o ne savo. Tos kalbos demonstrantų nesujaudino ir jie nepasitraukė iš aikštės. Dėl to, Gorbačiovo iškilmingas susitikimas, turėjo būti atidėtas keturioms valandoms.

Nežiūrint į studentų antivaldžios elgesį, nei policija nei kariuomenė nenaudojo „stiprios rankos“ taktikos. Studentai, apakinti „demokratiškų“ Gorbačiovo reformų, laikė jį savo herojum, šaukdami, kad jei jis būtų Kinijos vadas, jie visi vėl pasidarytų komunistais.

Kažin ar toks „minkštas“ policijos ir kariuomenės elgesys nebuvo „broliška adata“ rusams dėl jų žiauraus elgesio Georgijoje.

Kiek atrodo, kad tik jaunoji karta yra laikinai sužavėta Gorbačiovu, bet vyresnieji negali dovanoti rusams už 1960 metų atitraukimą 12,000 technikų, palikdami kiniečius Dievo valiai. Neužbaigti fabrikai ir pati jų organizacija palikta be ekspertų, buvo nepaprastas smūgis Kinijos atsistatymui. Be praradimo rusų ekspertų, Kiniją ištiko „Trijų metų“ nelaimės, per kurias milijonai žmonių mirė iš bado. Nežiūrint į tai kiniečiai bandė apmokėti savo skolas. Javų vagonus saugojantys kareiviai šaudė alkanus, norinčius įsiveržti žmones.

Kaip reikalai stovi dabar, Maskvai Kinija yra daugiau reikalinga negu kiniečiams Maskva. Kinija gali pristatyti bet kokias prekas pigiau, negu kiti kraštai.

Pagal kiniečių magazino redaktorių: „Mes viršijame rusus, kas liečia ekonominę reformą“.

Jo žodžiai buvo patvirtinti faktais. Atvažiavę su Gorbačiovu visokie pareigūnai ir KGB agentai tiesiog užpuolė pradotuves ir pirkto kas tik pasimaišė jiems po ranka, neskaitant spalvuotų televizijų, rekorderių, radio, laikrodžių ir dar priedo maisto produktų.

Pasienyje gyventieji rusai dabar gali pereiti į Kinijos pusę ir gerai pavalgyti. Bulves eina maišų karavanais į Sovietų pusę ant išalkusių „pasaulio užkariautojų“ pečių.

Tuo tarpu kiniečiai gali nusipirkti televiziją, cukrų, miltų ir maistą be jokių deficitų ir eilių.

YVTMAS

Maskva Politbiuro komisija kaltina statybininkus dėl tokio didelio aukų skaičiaus surišto su žemės drebėjimu Armenijoje. Priežastis - silpnas konkreto mišinys, nes „ivanai“ vogdavo cementą. Seni pastatai mažiausiai nukentėjo, ir tuo pačiu juose gyvenantys žmonės.

## Pasikalbėjimas su Sauliu Kubiliu Romoje

Verbų sekmadienio išvakarėse jau esu Romoje. Atvykus iš Zuerich'o ir visą naktį keliavus, jautiesi kiek pavargęs. Tačiau gera turistė neboja nuovargio. Tuo labiau, kad ateina šventės ir viskas, viskas bus Romoje uždaryta. Iš vilos Lituania tiesiog į Vatikaną. Muziejaus nebespėju apžiūrėti, tik Sikstinos kolpyčios restauruotas ir nuo šimtmečių prisirinkusių dulkių nuvalytas lubas ir garsųjį Rafaelio paveikslą „Atėnų mokyklą“ Stanza della Segnatura salėje. Koks spalvų skaistumas, kokia tobula kompozicija! Ne man vienai žada tiesiog atėmė!

Pirmą valandą muziejų ir koplyčią uždarė, tai nuskubėjau į Sv. Petro Baziliką, kur viskas buvo paruošta Verbų sekmadienio iškilmingom pamaldom. Juose teks ir man dalyvauti. Mat vila Lituania seselės „susimylėjo“ ir davė man bilietėlį. Apžiūrėjau baziliką ir pasigrožėjau Michel Angelo „Pieta“, bet tik iš tolo, nes po to, kai tas Australijos vengras sužalojo skulptūrą, dabar nebeprileidžia turistų. Tiesa skulptura puikiai restaurota. Visai nesimato, kur ji buvo apdaužyta. Po to greit nuskubėjau į Castel San Angelo pusę, kur Palazzo Pio, Vatikano radijo stotyje, manęs laukė Saulius Kubilius iš Adelaidės. Atlikus formalumus, užlipome į antrą aukštą, kur maloniai pasikalbėjome valandėlę jo darbo kambaryje, apie oficialias ir neoficialias pareigas bei jo kūrybą Romoje.

I.I. Davis: Išlaikęs valstybinį brandos atestato lietuvių kalbos egzaminus Adelaidėje, pasiryžai išvykti į Romą. Ar galėtum bendrais bruožais supažindinti su savo oficialia ir neoficialia veikla Romoje, šitame sename ir dar vis atsinaujinančiame Krikščionybės ir Vakarų kultūros centre?

S. Kubilius: Išvykau į Romą studijuoti filosofiją ir teologiją. Penkerius metus studijavau filosofiją ir dabar septynerius metus dirbu Vatikano radijo stotyje, lietuvių kalbos skyriuje. Išmokau gerai itališkai ir ši kalba pasidarė man kaip sava. Darbas man labai patinka. Mūsų programos yra skiriamos pirmoje vietoje Lietuvai - tad mūsų dėmesys yra skirtas Lietuvoje esantiems klausytojams. Stengiamės kuo išsamiau painformuoti apie įvykius Vatikane, apie popiežiaus veiklą, jo apaštališkas keliones - Radio Vaticana yra Sv. Tėvo radijo stotis, per kurią jis pasiekia visus pasaulio kampus. Betgi mes informuojame ir apie pasaulio katalikų veiklą. Manau, kad mes nutiesiame tiltą tarp krikščioniškos Lietuvos ir Sv. Sosto. Tačiau, tai tik dalis mūsų darbo. Kita labai svarbi dalis susideda iš pasaulinių įvykių ir išeivijos lietuvių veiklos informacijų. Mes gauname iš JAV, Kanados, Pietų Amerikos, Europos ir Australijos spaudos. Spauda yra mūsų tiesioginis šaltinis, kaip ir visos žinios, kurios mums yra perduodamos iš pasaulinių spaudos agentūrų, „Reuter“, „UPI“ ir kitų. Visus įdomesnius įvykius įtraukiame į laidų programas. Stengiamės perduoti klausytojams gerai dokumentuotą pasaulio įvykių ir mūsų išeivijos veiklos vaizdą. Aišku, dabar pačios įdomiausios žinios lietuviams yra apie padėtį ir įvykius Lietuvoje bei šitų įvykių

atgarsį pasaulinėje spaudoje. Norėčiau pastebėti, kad mes kartais greičiau sužinome apie svarbius įvykius, kaip kai kurie Lietuvos vietovių gyventojai. Anksčiau tai buvo nuolatinis reiškinys, kai dar nebuvo taip vadinamų viešumos ir demokratizacijos reiškinų. Dabar, lyg ir nustojome kiek to aktualumo. Spauda atgijo Lietuvoje - tiek oficialioji, tiek ir ta pusiau oficiali, o ir neoficiali. Spauda plačiai informuoja apie dienos įvykius, net ir apie dideles katastrofas fabrikuose, įmonėse ir t.t. Betgi, būna atvejų, kad mes pirmieji pranešame apie svarbius įvykius Lietuvoje. Pavyzdžiui, mes pirmieji pranešėme apie demonstraciją, kuri įvyko 1988, rugsėjo 23d. prie Mickevičiaus paminklo. Dalinai tai įvyko dėl to, kad „kažkas“ norėjo, kad ta informacija būtina mus pasiektų, ir, kad mes ją kuo skubčiausiai perduotum į Lietuvą.

Kada vyksta lietuviškos radijo programos?

S. Kubilius: Transliuojame kiekvieną dieną 9 val. vakaro

### ADELAIDĖ Motinos Diena

Po įvykusio persitvarkymo („glasnost“) iš dviejų susilydžiusi į vieną Adelaidės lietuvių mokykla pirmu savo renginiu išėjo į viešumą gegužės 13-14d. paminėdama Motinos dieną. Gražiai buvo paruošta programa lietuviškoje radijo valandoje, šiltu sentimentu apdovanojo motinas mokiniai dalindami gėles pamaldose šv. Kazimiero bažnyčioje, nemažai darbo įdėta ruošiant iš mažų gabaliukų sudėtą programos mozaiką Motinos dienos minėjime Lietuvių namuose. Tas mokyklos pastangas visi labai vertiname ir jomis džiaugiamės, ką vazdžiai parodė prisirinkusiųjų pilna salė.

Minėjamą trumpu žodžiu pradėjo tą dieną Lietuvių namuose pietus gaminusios Moterų sekcijos pirm. Z. Vabolienė. Kaip visada kondensuota ir prasminga kalba motinas pasveikino Apylinkės v-bos pirm. J. Stačiūnas. Po to sekė mokinių programa, supinta iš deklamacijų, sąmojaus, inscenizacijų, dainų ir šokių.

Ties čia minėjo aprašymą, turėčiau ir užbaigti, bet jauną mokyklos vadovybę, manau, neužgausiu pridėdamas dvi pastabas.

1. Vaikų sceninėje programoje svarbiausias veikėjas turėtų būti garsintuvas - mikrofonas, o režisūroje - kad kiekvienas mokėtų juo pasinaudoti. Be jo programos numeriai yra tik matomi, bet negirdimi. Dėl to ypač nukenčia, arba visiškai dingsta lietuviškas, scenoje tartas, žodis, kas šiame minėjime ir įvyko.

2. Ne tik vaikai, bet ir jų tėvai mėgsta spaudoje rasti savo pavardes. Šį kartą korespondentas pavardėmis minėjimo dalyvių negali išvardinti, nes nebuvo išspausdinta minėjimo programa.

Tik tas klaidų nepadarė, kuris nieko nedaro. Pasimokymas iš klaidų yra kiekvieno tobulėjimo pagrindas. Ačiū Adelaidės lietuvių mokyklai už Motinos dienos minėjimą ir visokeriopos sėkmės ateičiai.

Pr. P.

Lietuvos laiku. Programos tęsiasi keturiolika minučių. Kaip jau minėjau, tai yra grynai surinktų žinių programos. Kiekvieno vakaro programa yra pakartojama kitos dienos rytą 7.30 valandą. Sekmadieniais dar ir turime Sv. Mišių transliacijas, kurių ilgis yra apie 40 minučių.

I.I. Davis: Kiek yra lietuvių kalbos pranešėjų?

S. Kubilius: Esame trys pagrindiniai pranešėjai: Kazys Lozoraitis, Jonas Malinauskas ir aš. Kartais mums žinias paskaito Nijolė Dutkaitė. Mūsų skyriuje dar dirba dr. Barbora Vileišytė, laidų vadovas kun. Vincas Pupinis. Turime dar ir daugiau bendradarbių kituose kraštuose, bet čia Romoje mums talkina monsinjoras kun. Vytautas Kazlauskas, buvęs ilgametis radijo programų vedėjas.

I.I. Davis: Ar latviai ir estai irgi turi tokias radijo valandėles?

S. Kubilius: Latviai turi kaip ir mes 40 min. žinių programos. Tačiau jie neturi Sv. Mišių transliacijos sekmadieniais. Estai turėjo programos prieš 20 metų, bet jos nutrūko. Čia norėčiau pastebėti, kad mūsų transliuojamos programos girdimos ir kituose kraštuose. Žinau, kad Australijoje jų klausosi pastovūs klausytojai. Turime, pav. klausytojų Adelaidėje. Gauname iš savo klausytojų laiškų, pagyrimų, na ir kartais, papeikimų.

Bus daugiau

**Jungtinių Amerikos Valstybių prezidentas Bush** paragino Sovietų Sąjungą nutraukti karinės pagalbos tiekimą Nikaragvai. Atkreipęs dėmesį, kad sovietai ir kiti komunistų valdomi kraštai kasmet suteikia Nikaragvai karinės pagalbos už pusę milijardo dolerių, prezidentas pažymėjo, kad ši pagalba yra panaudojama agresijai prieš demokratiją kaimyniniuose kraštuose.

Nikaragva turi liautis eksportuoti į kitus kraštus smurtingą revoliuciją, pažymėjo prezidentas Bush. Jis šia proga priminė, kad Jungtinės Amerikos Valstybės jau prieš dvejus metus nutarė karinės pagalbos tiekimą prieš Nikaragvos valdžią kovojantiems antisandinistams. Dėl to yra atėjas laikas, pažymėjo prezidentas, kad taip pat ir sovietai nutraukų pagalbą sandinistinei valdžiai Nikaragvoje. Prezidentas Bush apkaltino taip pat ir Kubą neramumų kurstymu Centro Amerikos kraštuose. Šioje pasaulio srityje negalės būti atkurta taika, jei bus ir toliau kėsiniama prieš demokratiją. Diktatūros laikai yra pasibaigę, pažymėjo prezidentas Bush, pasmerkdamas tiek kairiųjų, tiek ir dešiniųjų totalistinius režimus.

(Oss.R.)

Mus pasiekė žinia, kad Alassio mieste, netoli nuo Genujos, šiaurės-vakarų Italijoje, mirė sesuo vienuolė salezietė, Marijos - krikščionių pagalbos dukra, - Barbora Juškaitytė. Buvo sulaukusi 85-erių metų.

LRTV

## Du metai be Povilo Grosa

Sydnejaus bendruomenės gilius pėdsakus įmynęs staiga iškeliavo amžinybėn 1987m. gegužės 6d. Povilas Grosas, giliame liūdesyje palikdamas jo ilgų metų gyvenimo draugę, žmoną Oną ir vienturtę dukrą Dalią Burneikienę su šeima.

Sekmadienį gegužės 6d. a.a. Povilo antrose mirties metinėse prel. P. Butkus atlaikė šv. Mišias už jo vėlę. Povilas ir Ona Grosai visą laiką buvo arti choro reikalų, tad šia proga „Dainos“ choristai savo giesmėmis prisidėjo prie a.a. Povilo atminimo. Tenka pastebėti kad Ona Grosienė buvo pirmoji „Dainos“ choro administratorė tik įsikūrus „Dainai“ 1954m. Įsigijus Grosams parduotuvę Ona Grosienė iš choro turėjo pasitraukti, nes jų krautuvė atėmė tas laisvas valandas. Ona Grosienė supratusi pilnai dirigentų ir choristų sunkų darbą, ji per ilgą eilę metų prisiminė „Dainos“ chorą Kalėdų, Velykų ir kitomis progomis stambia pinigine auka.

Po pamaldų dalyvaujant dideliame būriui giminių ir draugų buvo pašventintas Povilui juodo marmuro paminklas Rookwoodo Lietuvių sekcijos kapuose. Prel. jautriu žodžiu prisiminė a.a. Povilą, kaip gerą nuoširdų parapijietį, kur lietuviškose pamaldose liko tuščia vieta. Po pamaldų apie 50 Grosų giminės ir artimų draugų buvo pakviesti bendriems pietums į Lietuvių klubą. Poetiškos sielos našlė Ona šia proga prisiminė savo gerą vyrą, taip staiga ją palikusių. A. Kramilius „Dainos“ choro vicepirm. savo žodyje prisiminė didelį p.p. Grosų dėmesį ir nuoširdumą, ir paramą chorui.

Pietų metų turėjome garbės susipažinti su dviem jaunais žmonėmis, svečiais iš Lietuvos. Tai Jurina ir Rolandas Virbickai iš Kauno, kuriuos čia priglaudė giminaičiai Pranas ir Vincenta Antanaičiai. Tai dideli patrijotai jaunuoliai. Svečiams išdalino didelį pluoštą atvežtą iš Lietuvos trispalvės vėliavos viršeliu papuoštą Lietuvos Tautos Himną, Dr. V. Kudirkos pavadinta „Tautiška Giesmė“. Virbickai dalyvavo Vasario 16-tos iškilmėse šiais metais Kaune ir savo įspūdiškais jau pasidalino su „Mūsų Pastogės“ skaitytojais.

Po pietų skirstėmės namo prie savo darbų ir rūpesčių. Ačiū Onai Grosienei ir jos dukrai Daliai už taip nuoširdžiai prisiminimą gerą vyrą ir tėvą. Nepamirštame ir mes Povilo švelnaus balso ir malonaus būdo, visi tie, kurie turėjome progos jį arčiau pažinti.

Kor.

Komunistinės Kinijos generalinis prokuroras krašto Parlamentui pateiktame raporte pripažino, kad Kinijoje yra pažeidžiamos žmogaus teisės. Raporte pažymima, kad vien praėjusiais metais bent 227-ni žmonės prarado gyvybę arba buvo fiziniai visam gyvenimui suluošinti policijos vykdytų kankinimų metu. Taip pat praėjusiais metais, generalinės prokuratūros apsvartymui buvo pateikti daugiau negu 40 tūkstančių žmogaus teisių bei laisvių pažeidimų atvejų. Kai beveik visur civilizuoatame pasaulyje mirties bausmė jau yra panaikinta arba yra įvykdoma tik labai retais atvejais, komunistų valdomoje Kinijoje kasmet yra sušaudomi apie 10 tūkstančių mirti nuteistų žmonių.

LRTV

# IS MŪSŲ PARAPIJŲ

## Melbournas

Gegužinės pamaldos Marijos garbei skirtą gegužės mėnesį sekmadieniais po šv. Mišių, šeštadieniais Lietuvos Kankinių koplyčioje Lietuvių namuose 4.30 val. Kitomis dienomis visi kviečiami gegužinės pamaldas atlikti namuose.

Religinei Šalpai dėl kovojančios Lietuvos Bažnyčios per gegužės mėnesį aukas prieš lietuviškas pamaldas renka ALK Federacijos valdybos nariai.

Tėviškės Aidų vakaronė įvyks birželio mėn. 3d. Lietuvių namuose 7 val. vak. Prašome geraširdžių asmenų fantais paremti loteriją.

Numirė Balys Joblonskis gegužės mėn. 18d. 93 metų amžiaus. Palaidotas Fawknere crematoriume, gegužės mėn. 22d.

Marijos Maldos grupės pamaldos kiekvieną šeštadienį 3.00 val. Lietuvių namuose, Kankinių koplyčioje.

Gyvojo Rožinio Brolijos nariai birželio mėn. meldžiasi už Rusijos atsivertimą.

Už A.A. Balį Joblonskį šv. Mišioms aukojo šie asmenys: A. Bajoras, O.J. Bratiškai, O.B. Duobai, J. Gražienė, E.R.J. Juškevičiai, Kemėžienė, G.E.E. Klejai, Lekniai, E.M. Matulioniai, M. Medešienė, Poškai, S. Ramanauskas, V. Sabaliauskas, E.B. Smaliorius, J.M. Venckus, E.L. Veremčiukai, N. Zemaitienė, M.V. Žiogai.

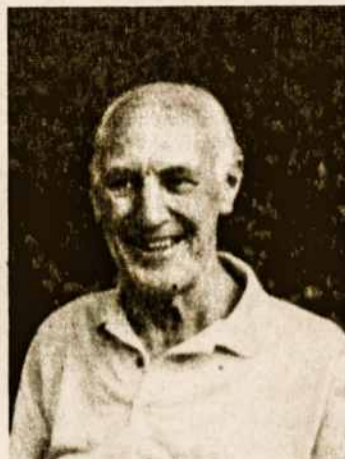
## Pranešimas

Lietuvių akademinės korporacijos „Romuva“ prezidiumą 1989/90 metų kadencijai sudaro sekantys asmenys:

Fill Algirdas Simkus - senjoras  
Sp! Henrikas Kaladė - vice-senjoras  
Fill Saulius Varnas - scriba  
Korespondenciją prašome siųsti scribui adresu: 11 Jennings Street, Noble Park. Vic. 3174

Fill Saulius Varnas  
Scriba

## A.A. JUOZAS PRANCKŪNAS



Ir vėl neatlaidus likimas kerta spragą mūsų vis mažėjančiame melbourniškių rate. Ankstų gegužės 5-tos dienos rytą Juozas užbaigė savo žemiškąją kelionę. Nesiskųsdamas, bet širdies ligos jau kelinti metai varginamas, Juozas nepasidavė, beveik ligi paskutinių dienų darbavosi, vis dažniau lankydamasis pas specialistus bei pabūdamas ligoninėje. Tolimesniam gydymui daugiau nepadedant, Juozas pasirenka paskutines dienas būti namuose ir taip užmerkė akis amžinajam poilsiui, apsuptas savo mylimos šeimos.

Kilimo iš Krokialaukio, Alytaus apskrities, Juozas vyriausias iš penkių vaikų. Darbštus, mylįs mokslą, lankė Alytaus gimnaziją ir yra baigęs Kauno Sodininkystės mokyklą ir dirbo toje srityje, bet, deja, neilgai. Karo vėjai pakėlė Jį iš gimto Dainavos krašto ir gerokai pablaškė, kaip ir daugelį kitų to meto jaunų vyrų, karui pasibaigus pabėrė juos nesvetingame krašte ieškoti pastogės, kaip kas išmano. Taip ir atsirado Juozas Seinfeldo lietuvių stovykloje, Bavarijoje, kur savo geru būdu ir išvaizda, puikiu tenoro balsu, o svarbiausia, pasižadėjimu dainuoti stovyklos chore, užtikrino sau teisę ten pasilikti. Dalyvavo taip pat stovyklos vyrų kvartete, reikišė sporte.

Atvykęs Australijon 1948 metais ir miškuose „atkirtęs“ darbą prievolę, dar Vokietijoje užmegsta draugystę su Zole Guževičiute apvainikuoja sumainymu žiedais ir įsikuria Melbourne.

Visuomet metodiškas, darbštus ir praktiškas, šalia darbo fabrike, Juozas tuoj stoja tęsti mokslą pradėta dar Vokietijoje. Melbourne Technikos Institute praeina metalo suvirinimo, braižybos bei konstrukcijos kursus, kartu ir praktiškai kiekvienoje šakoje dirbdamas, tuo pasiruošdamas ir netrukus įsigydamas savo metalo inžinerijos įmonę, kuo sėkmingai vertėsi ligi sveikatos sušlubavimo.

Retas Melbourne buvo parengimas, minėjimas ar koncertas, kur per kitus nebūtum matęs prasikišusios Pranckūno galvos, ir retas buvo aukų sąrašas, kur nefiguravo Jo pavardė. Užsiėmusį darbais aktyvesnėje veikloje, Juozą jau seniai pavadojo Jo puiki lietuviška šeima.

Sekmadienio vakare gegužės 7d. Tobin Bros. koplyčioje Malvern, vos talpino susirinkusius rožiniui, kurį

pravedė kun. J. Petrauskas. Draugų vardu atsiveikino Z. Jokubaitis.

Laidotuvių dieną, gegužės 8d. St. John bažnyčia East Melbourne vėl pilna, kur kun. J. Petrauskui šv. Mišių apeigose asistuoja Juozo parapijos klebonas kun. John Grosnan.

Liūdnoje rimtyje skamba P. Morkūno vedamas Parapijos choras...Atleisk Jam Viešpatie, jei kartais klydo...iškilmingas ir graudus Introitus ir kitos giesmės. Sūnaus, draugų ir giminių išnesto karsto kelionė baigiasi Springvale kapinėse. Skamba Marija, Marija...karstas leidžiasi...Tėviškės žemės žiupsnelis, neseniai besilankiusių sesučių atvežtas ir sūnaus Andriaus ranka užpiltas, tegu primena Tau gimtąją Dzūkiją, kurią taip mylėjai...

Maldai ir pabendravimui nemažas būrys dar grįžo šermenimis į Lietuvių Namus, North Melbourne.

Z.J.

## Sydnejus

### Išvežimų minėjimas

Informuojame visuomenę, kad Trėmimų į Sibirą minėjimą organizuoja Tautos Fondo Atstovybė, kuris įvyks birželio 11d., sek. pradėdamas pamaldomis 11.30 val. ryto. Organizacijos kviečiamos dalyvauti organizuotai su vėliavomis. Po pamaldų vyks minėjimas 2.30 val. p.p. Lietuvių Klubo patalpose.

Paskaitą skaitys ekonomistas Vytautas Patašius, Prel. P. Butkaus invokacija ir meninė programa.

Programoje su sava kūryba dalyvaus poetas Juozas Almis Jūragis, Audra Juškienė, viešnia dainininkė Eglė Cernevičienė iš Lietuvos, ir Dainos choras.

Kviečiame susikaupimui šią dieną, kur ir Lietuvoje Sibiro aukos bus atitinkamai prisimintos.

A. Kramilius

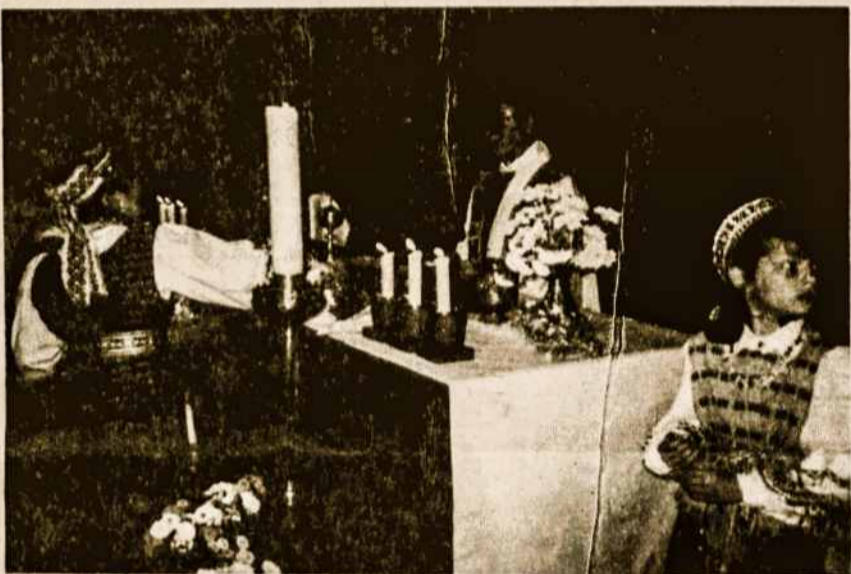
Tautos Fondo atstovybės vardu

## Ukrainos katalikų pareiškimas

V akarus pasiekė dar vienas Ukrainos katalikų pareiškimas sovietų kompartijos generaliniam sekretoriui Gorbačioviui, kuriuo prašoma oficialiai įteisinti dabar uždraustą rytų apeigų Ukrainos katalikų Bažnyčią. Pareiškimą pasirašė dvylika asmenų: vienas pasaulietis, aštuoni kunigai ir trys ukrainiečiai vyskupai - Margitich, Holovah ir Semedi, kurie tik neseniai išėjo iš pogrindžio ir dabar viešai kovoja už tai, kad ukrainiečiams katalikams būtų sugrąžintos jiems priklausančios teisės. Mes nereikalaujame jokių neįmanomų dalykų, pažymi pareiškimo autoriai, nereikalaujame privilegijų ar malonių, bet tiktai prašome, kad su mumis nebūtų blogiau elgiama, kaip su kitais.

Mes tetrokštame atgauti lygias teises su kitais, tereikalaujame, kad būtų įteisinta Ukrainos katalikų Bažnyčia ir kad jos tikintieji galėtų, kaip ir kitų religinių bendruomenių nariai, nevaržomai išpažinti savo tikėjimą.

RG



Gelės dedamos ant altoriaus ir kai jos bus pašventintos, po pamaldų bus išdalintos motinoms.

## Australija ir Naujoji Zelandija

### Maldos Apaštalavimas

Jo Sventenybė popiežius Jonas Paulius II MA nariams birželio mėnesiui skyrė sekančią intenciją: Kad Kristaus Širdis Stiprintų Seimas Joms Esant Tikėjimo Ir Meilės Liudytojoms  
Trumpas rytmetinis aukojimas: Visą aukoju Tau, Sventiausioji Jėzaus Širdie!

### Jėzaus Širdies Mėnuo

Birželio mėnuo iškelia mūsų aikivaizdon Jėzaus Širdį. Tą širdį, iš kurios teka kraujas ir vanduo, sakramentų šaltinį, kuris kuria ir išlaiko naują gyvenimą Kristuje (krikštas ir eucharistija), tą širdį, kuri yra „meilė degantis židiny“ suliepsnojęs kryžiaus aukoje.

Taip, kaip Ieva Adomui miegant kilo iš jo šonkaulio, taip ir Bažnyčia, Kristaus žmona, kilo iš Kristaus perverso šono mirties miego. Kristaus ir Bažnyčios sąjungos pavyzdžiu yra paremtas ir moterystės sakramentas, kuris vyrą ir žmoną palygina kaip Kristų ir Jo sužadėtinę - Bažnyčią.

Krikščioniška šeima randa vedybinės meilės šaknis Kristaus Širdies paslapyje. Ten pat ji randa ir vaisingumo šaknis. Gyvybės dovana - naujos žmogiškos būtybės atvykimą į buitį - kyla iš vyro-žmonos meilės ir jų bendravimo. Meilė ir Gyvybė - tie žodžiai negali būti atskirti vienas nuo kito. Gyvybė yra kuriama Dievo-Kūrėjo

meilės ir Jo bendradarbių, t.y. meilės vedusiųjų. O meilė kuria ne tik fizinę gyvybę, bet taip pat ir dvasinę.

Kiekviena šeima, turėdama prieš akis Jėzaus Širdį, ras joje neišsėmiamą šaltinį, stiprybės, nuolankumo bei drąsos kovoti su gyvenimo sunkumais, ras paskatinimo augti meilėje ir abipusėje pagarboje ir virš visko - norą atverti šeimą Bažnyčiai ir pasauliui. Kristaus Širdis padarys ją tikėjimo ir meilės liudytoju kasdieniniame gyvenime ir taip pat sunkiausiuose kančios, ligos, mirties ir persekiojimo momentuose. Jėzaus Širdis padarys šeimą spinduliuojančiu branduoliu, skleidžiančiu apie save žmogiškas ir krikščioniškas vertybes, tuo sukurdamas ją, t.y. šeimą pagrindine jėga, kuri yra reikalinga atgimimui šio mirtingo pasaulio, kuriame mes gyvename.

Esant paklusniems Sventosios Dvasios veikimui, kuri vadovauja Bažnyčiai ir taip pat „šeimynieni Bažnyčiai“, visi šeimos nariai - vedusieji, tėvai, vaikai ir visi kiti joje esą, pasišventimą Kristaus Širdžiai išvys naujoj šviesoje. Tikslas - priklausyti Jam, kad būtumėm formuojami Jo meilės, stiprintis tikėjime, kad būtumėm liudytojais pasaulyje ir tapti „žemės druska“, kuri persunkia visą žmonijos bendruomenę.

Kun. S. Gaidelis, S.J.

Mirus senam prieteliui

A.A. Juozui Pranckūnui

liūdesio valandose giliai užjaučiame žmoną Zolę, sūnų Dr. Andrių, dukrą Gailutę ir artimuosius kartu liūdinti Budrių šeimą.

## Nepamirškime Lietuvos laisvės lygos

„Mūsų Pastogė“ 8.5.89 atspausdino prof. K. Almeno straipsnį apie įspūdžius Lietuvoje. Pagal jį, dar 1988 metų pradžioje Lietuva neturėjo jokių vadų, o jau pabaigoje 1988 metų atsirado trys. Kardinolas V. Sladkevičius, Vytautas Landsbergis ir A. Brazauskas. Trumpai apie išvardintus asmenis. Kardinolo indėliai Lietuvių Tautai ir Bažnyčiai yra ilgamečiai ir įtakingi. V. Landsbergis, pagal K. Almena, dar tik prieš metus buvo žinomas kaip muzikologas, o jau dabar Sąjūdžio vadas. Dabar apie trečią „vada“ Brazauską. Vasario 21d. 1989 kalbėdamas per televiziją jis smerkė Sąjūdį. Kaltino, kad Sąjūdžio vadovybė pažadėjo prisilaikyti partijos linijos, bet neišlaikė savo žodžio ir palinko į Lietuvos Laisvės Lygos pusę. LLL ir Lietuvos Demokratų partija yra ekstremistinės organizacijos, reikalaujančios Laisvę ir Nepriklausomybę Lietuviai. Grašinančiai priminė komunistams, kad jie būtų vieningi ir neprisidėtų prie Sąjūdžio, nes nutolimas nuo komunistinių idėjų nebus toleruojamas, ir tuo pačiu bent koks tautinis judėjimas.

Straipsnio autorius profesorius K. Almenas nieko nepamiršo apie Lietuvos Laisvės Lygą ir jos vadus. Niekas negali paneigti atsakingą darbą, kurį atlieka patriotiniai nusiteikę Sąjūdžio nariai. Jie yra „atgimę“ prieš metus, kovotojai už Lietuvos Laisvę ir Nepriklausomybę, pagarba jiems.

Bet didžiausia pagarba, ir visų lietuvių amžinas dėkingumas, turi būti partizanams, Lietuvos (Lietuvoje) Laisvės Lygos ir Helsinkio gr. nariams bei politiniams kaliniams ir Sibiro tremtiniams. Tie didvyriai jau prieš kelius dešimtmečius buvo „gimę“ ir atidavę duoklę Lietuvai Tėvynei savo gyvybę ar sveikatą. Tik tie, kurie patyrė ant savęs NKVD žiaurumus, gali suprasti ką tie sąžinės kaliniai turėjo pergyventi. Jie nepalūžo ir ištikimi Tėvynei. Jie pirmieji uždegė meilę Lietuvai ir išjudino mirštančią jos širdį.

Tie, kurie kaltina Lietuvos Laisvės Lygą dėl neturėjimo programos, radikalių reikalavimų, nesugyvenimu su Sąjūdžiu ir t.t., gal ras atsakymą LLL vadovo Antano Terlecko kalboje, pasakytoje per Sąjūdžio Steigiamąjį Susirinkimą 22.10.88. A. Terleckas pradėjo savo kalbą su sveikinimu Sąjūdžiui! Kalbos santrauka seka: „Lietuvos Laisvės Lyga pritaria Sąjūdžio programai ekonomikos, ekologijos, kultūros bei žmonių teisių srityje. Kas liečia kompromisą, tai iškelės drąsiai idėją ir kovodamas už ją laimėsi daugiau, negu paskendęs kompromisų liūne.“

Teko girdėti sąvoką „tarybinis suverenitetas“, ar tai nėra okupacijos sinonimas? Suverenitetas, arba tautai priklausančių aukščiausių teisių visuma, gali būti realizuota tik pašalinus svetimą kariuomenę.

Naujos konstitucijos projektas nieko neužsimena apie partinį pliuralizmą, LLL-os nuomone, savokos „viena partija“ ir „demokratija“ yra antipodai. Mūsų nuomone TSRS šiandien-nei federacija, nei sąjunga. Tai tipiška unitarinė valstybė.

Maskva jau pasirengusi mums suteikti autonomiją. Autonomijos statusą Lietuvos Laisvės Lyga laiko jėga primesta politinė forma. Autonomija - vienašali sutartis. Teisinė sutartis galima tik tarp nepriklausomų valstybių. Kolonizmas įdiegia mintis, kad be „draugiškos pagalbos“ mes nepagyvensime. Gal metas susiprasti mums ir liautis būti našta mūsų „geradariams iš Maskvos“. 62 mažesnės už Lietuvą valstybės atsisakė didžiųjų valstybių pagalbos ir pasiskelbė nepriklausomomis.

Vienintelė vargšė Rusija velka iki šiol sunkia mesianizmo našta. Suteikime jai internacionalinę pagalbą. Savo politinę ir ekonominę našta nuo šiol bandykime nešti patys.. Jei Lietuvoje nėra demografinės krizės kaip Latvijoje ar Estijoje, tai aciu pokario metų pasipriešinimo judėjimui.

Lietuvos Laisvės Lyga linki Sąjūdžio suvažiavimui įžiebtį tvirtą viltį, kad mes gyvensime

nepriklausomoje Lietuvoje“. Tuo A. Terleckas užbaigė savo kalbą. Buvo ir daugiau kalbėtojų, bet nei vienas negavo tiek plojimų ir atsistojusių žmonių ilgai šaukiančių LIE-TU-VA, LIE-TU-VA.....

Visiems turėtų būti aišku kodėl?

Vytmas

## Geelonge

Atverčiant šių metų lapus, Bendruomenės Moterų Draugija, kuriai pirmininkauja Ema Schrederienė, sekretoriauja Cilė Vaičekauskienė, turime paminėti ir kuklią jos veiklą: Sausio 22 d. prisidėjo pravedant J.Mašanausko parodytai filmai apie paskutinius įvykius Lietuvoje. Vasario 16 d. sutinkant sąžinės kalinį Kun. Alfonsą Svarinską, kuris pravedė rekolekcijas. Vasario 18 d. pas A.S.Obeliūnų namuose posėdis-pasitarimas dėl Vasario 26 dienos, nes tą dieną ruošėmės atšvęsti Vasario 16 d., diskusijos apie mums dabartiniu metu rūpimą klausimą ir paskutinius įvykius apie Lietuvą ir t.t. Balandžio 16 d. įvyko lietuvių namuose subūvimas-popietė. Buvo daug svečių ir iš Melbourne. Ta proga pagerbėm A.S.Obeliūnų ir E.O.Schrederių vedybines sukaktis, kartu atšventėm ir mūsų darbščiosios narės sofijos Obeliūnienės gimtadienį. Pagerbėm mūsų remėjus, padėklamavom, padainavom daug gražių dainų. Praleidom vakarą gražioje nuotaikoje. Gegužės 7 d. F.M.Andriukonių namuose vėl Moterų D-jos susirinkimas. Svarstyta kaip praveisti ir suruošti įspūdingiau Motinos Dienos Minėjimą, kaip jas pagerbti tiek mirusias ir gyvas motinas, aplankant sergančias, suteikti joms džiaugsmą, papuošti jas gražiausiomis gelėmis, paguosti. Buvo pagerbtos ir Stasės-Stasio vardinės. Aplankyta daug ligonių: V:Aukštietis, A.Kisieliene, A.Miliauskas, E.Lipčienė, L.Bungarda, Ciprijonas Navickas ir kiti. Ypač daug laiko ir darbo sugaišta sekretorė C.Vaičekauskienė, dažnai lanko O.Dargvainytę, jos rūpesčiu prižiūrimas M.Kisielius na ir kiti ligoniai, neatsisako lankyti ligonių ir kitos narės, prisideda įvairiais darbais, aukomis. Padeda praveisti Gegužines pamaldas pas Brigitą Starinskiene ir t.t. Po susirinkimų nuolat kalbama, kaip ir koku būdu pagelbėti sergantiesiems, nepamiršti apleistuosius ir atsiskyrusius lietuvius.

Paaukota Geelongo Community radio valandelei \$50. D-jos narė

## Melbourno bibliotekos žinios

Gautos knygos: J. Bruverio „Nikalojus Konstantinas Ciurlionis“. Leidinys skiriamas mokiniam. Jame įdomiai aprašomas M.K. Ciurlionio gyvenimas, nušviečiama jo asmenybė, nagrinėjama muzika ir tapyba, Kaunas 1973. M.K. Ciurlionio „Laiškai Sofijai“, sudarė ir parengė Vytautas Landsbergis, Vilnius 1973. Mato Slančiausko „Šiaurės Lietuvos pasakos“, Vilnius 1974. „Svietimo gairės“, JAV. Leonardo Gutausko „Geležinė Varlė“, pasakos, iliustravo autorius, Vilnius 1988. Vilniaus Variakojo „Kartu su sportu“, atsiminimų knygoje žymus Lietuvos sporto veteranas pasakoja apie savo gyvenimą ir nuo jo neatsiejama Lietuvos sporto raida, mini nemažai įdomių faktų iš mūsų sporto praeities, kurie bus įdomūs kiekvienam skaitytojui, Vilnius, 1988. Daug vertingų spausdinių perdavė bibliotekai Aldona Butkutė, A.V. Aniulis.

Gauti gaidų sąsiuviniai: Broniaus Budriūno „Tėviškės namai“, kantata, LB Kultūros fondo leid. Nr. 18. Balio Dvariono „Mažoji siuita“, fortepijoninės pjesės jaunimui, Vilnius 1958. B. Dvariono „Žiemos eskizai“, fortepionas, Vilnius 1957. Juozo Indros „Vai, užkit, gauskit“, Vilnius 1969. V. Klovos „10 pjesių fortepionui“, Kaunas 1958. V. Krakauskaitės „Jaunasis pianistas“ muzikos mokykloms pirmoji dalis, Kaunas 1959. „Pradedam estradinį koncertą“, lyrinės estradinės dainos, sudarė B. Gorbulskis, Vilnius 1964. „Lietuviškos muzikos rinktinė fortepionui“ I JAV 1964. Jono Švedo „El žirgeli juodberasai“, Vilnius 1969. Sukomplektuota ir kietais viršeliais įrišta periodika 1988 metų: kultūros žurnalas „Aidai“, „Karys“, Pasaulio lietuvis“, savaitraščiai, „Tėviškės aidai“, „Mūsų pastogė“, pensininkų „Bičiulis“ - nuo 1987m., šaulių „Lietuva - Lietuviams“ - nuo 1985 m. dviejuose tomuose. Feliksas Sodaitis savo priemonėmis susirišo su tolokai esančia knygrišykla. Įrišimo išlaidas padengė dosnių bibliotekos lankytojų aukos. Vienos knygos įrišimą apmokėjo Vida Vaitiekūnienė. Visiems bibliotekos geradariams ir remėjams nuoširdus aciu.

J. Mikštas,  
Bibliotekos vedėjas

## Dėmesio Australijos lietuviams

Australijos Lietuvių Fondo valdyba skatina ir ragina visus tapti aktyviais fondo nariais, užpildydami Zemiau patiektą įstojimo blanką. Įstojimo VIENKARTINIS mokestis \$25 - asmeniui, organizacijoms \$100. - Norėtumėme visus patikslinti, kad remėjai, kurie jau aukojo daugiau kaip \$25 (tas pat atitinka organizacijoms) užpildydami blanką įstojimo mokesčio mokėti NETURI.

ALF-do Valdyba

Pavardė ir vardas: .....

Adresas: .....

Australijos Lietuvių Fondo Valdybai,  
P.O. Box 11, North Melbourne, Vic. 3051.

Prašau mane priimti Australijos Lietuvių Fondo nariu. Sutinku vykdyti visas nario prievolės, aptartas Fondo memorandumuose ir nuostatuose. Kartu pridedu ..... dolerių nario mokesčiui.

Data

Parašas

## „Tėviškės aidų“ Vakaronė

Labdarybės Vakarai  
Melbourno Lietuvių namuose  
Jubiliejinėje salėje  
Birželio 3d. šeštadienį 7 val. vak.  
Įėjimas \$8. Status užsisakyti pas  
Juožą Keblį telef. 584 2693, o Sekmadieniais  
prieš pamaldas prie bažnyčios.  
Staigmenų programai! Karšta vakariene  
Kavutė su pyragais, šokių muzika, loterija.  
Kviečiame visus linksmi praleisti vakarą!  
ALK Federacijos valdyba

## REMKIME TAUTOS FONDA.

nes tai yra pagrindinis pasauliniu mastu organizuotas lėšų telkimas kovai už Lietuvos valstybinę tautinę ir kultūrinę laisvę.

### REMKIME LIETUVOS LAISVĖS IŽDĄ

nes čia sukaupti pinigai atiteks Lietuvai: kada išsivaduos iš pavergimo. Paremiant testamentiniu būdu būtina sąlyga įrašyti tikslų Tautos Fondo pavadinimą angliškai - Lithuanian National Foundation. Inc., (Tautos Fondas). Nepamirškime - remdami Tautos Fondą ir Lietuvos Laisvės Iždą - jungiamės su kovojančia Lietuva.

Tautos Fondo Atstovybė Melbourne